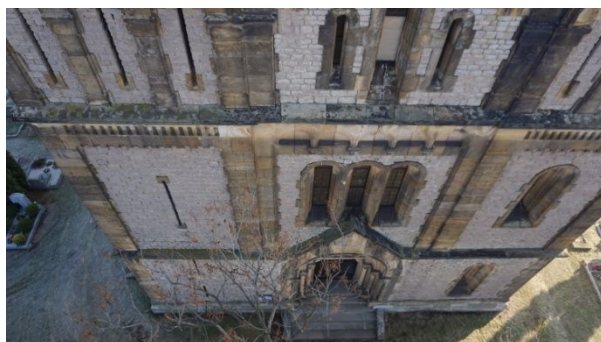

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR

Kamenné prvky kostela Nanebevzetí Panny Marie v Gruntě.

BcA. Zdeněk Šmahel

č. licence: MK ČR č.j. 7131/96; MK ČR č.j. 32146/2017

Vaňkova 1336, Chrudim 537 01

DIČ: CZ7505053600; IČO: 65704771

Tel: 604 643 318

www.bingi75.eu

Březen 2019

I. Lokalizace památky:

Kraj: Středočeský

Okres: Kolín

Lokalita: Grunta

Objekt: Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Bližší určení místa: Dnes filiální kostel spadající pod správu Římskokatolické farnosti Kutná Hora Kutnohorsko-poděbradského vikariátu Královéhradecké diecéze. Pravidelné bohoslužby se v kostele nekonají, zájemci o prohlídku se mohou objednat u pana Lubomíra Krátkého na e-mailu krat.lub@seznam.cz nebo telefonu 723 323 933.

Evidenční číslo kulturní památky: Kostel Nanebevzetí Panny Marie byl s ohradní zdí, bránou a márnicí zapsán v roce 1987 do Ústředního seznamu nemovitých kulturních památek ČR pod číslem 47047/2–3450, v roce 2010 byl zařazen na seznam nejohroženějších památek České republiky.

II. Údaje o památce:

Datace: poslední úprava v poč. 20. stol.

Autor: Stavitel Jan Sklenář *v letech 1905–08 podle projektu Rudolfa a Jaroslava Vomáčkových z Prahy, kteří z nařízení c. k. Ministerstva kultu a učby přepracovali původní projekt od architekta Bedřicha Münzbergera.*

Sloh: Pseudorománská stavba

Materiál: exteriér-fasáda (zdivo - *mušlový vápenec*), (řimsy ostění, vlys, nárožní kvádrování - *hořícký pískovec*); interiér-oltáře (*slivenecký a zbuzanský mramor*), interiér-náhrobníky (*bílý mramor*), schody (*žula*).

III. Údaje o akci:

Vlastník památky: Římskokatolická farnost Kutná Hora. Kutnohorsko-poděbradského vikariátu Královéhradecké diecéze.

Objednatel: Inreco s.r.o.

Zhotovitel: BcA. Zdeněk Šmahel

Laboratorní analýzy: Ing. Zuzana Valentová, Ing. Michal Pech

Autor fotografií: BcA. Zdeněk Šmahel str. 21-107

Doba zpracování: únor- březen 2019

Počet stran: 107

Počet vyhotovení: 3 x tištěná podoba, 1 x elektronická podoba

Místo uložení restaurátorské dokumentace: 1x tištěná + 1x elektronická podoba - Národní památkový ústav, 1x tištěná+ 1x elektronická podoba- Archiv objednatele (Inreco s.r.o.) Dokumentace je chráněna ve smyslu zákona číslo 89/1990 sb. v úplném znění (autorský zákon) s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má Národní památkový ústav a vlastník památky.

IV. Historie památky – popis

Původní kostel zde v průběhu 2. pol. 13. století postavili cisterciáci ze Sedleckého kláštera, na listině z roku 1305 se již výslovně zmiňuje těžba stříbrné rudy „u farního kostela Navštívení Panny Marie“. V polovině 14. století kutnohorští měšťané *Frydman* a *Benišlín* rozmnožili nadání kostela, takže péčí kutnohorských havířů mohla být po roce 1367 sešlá stavba opravena a rozšířena. V 16. století byly patrony kostela zemané *Libeničtí z Vrchovišť*, sídlící na tvrzi v sousedních Libenicích, kteří v něm byli i pohřbíváni. Podle popisu inventáře z roku 1505 a 1651 byl kostel vybaven mnoha drahocennými předměty. Ačkoliv měl kostel svůj vlastní bohatý zádušní fond, v průběhu 18. století natolik zchátral, že musel být až na věž se šnekovitým schodištěm v letech 1814–16 zbořen. Krátce na to, v letech 1817-18 pak byla k věži přistavěna jednoduchá loď s trojboce uzavřeným presbytářem a sakristií po severní straně. Z podnětu nového faráře *Jana Záruby* byla v průběhu července a srpna roku 1905 celá stavba odstraněna a na jejím místě postavil kolínský stavitel *Jan Sklenář* v letech 1905–08 dnešní velkolepou pseudorománskou stavbu podle projektu *Rudolfa a Jaroslava Vomáčekových* z Prahy, kteří z nařízení c. k. Ministerstva kultu a učby přepracovali původní projekt od architekta *Bedřicha Münzbergera*. Stavebníkem kostela byl Velkostatek Kolín -

Patronátní úřad v Býchorech, náklady na jeho stavbu ve výši 225 000 korun byly kompletně hrazeny z vlastního zádušního jmění kostela (mylně se v okolí traduje, že stavbu financoval tehdejší světský patron stavby, houslový virtuos Jan Kubelík, pobývajícím na svém zámku v Býchorách). Zajímavostí je, že jako kamenický učeň zde pracoval pozdější prezident *Antonín Zápotocký*. Slavnostně byl kostel vysvěcen jako Nanebevzetí Panny Marie dne 24. května 1914 za účasti královéhradeckého biskupa *Josefa Doubravy*. Dlouhodobě mírně chátrající stavba má zásadní problém se statikou svého založení, v letech 2009–10 proběhla oprava střechy.

Stavba je postavena z hořického pískovce jako jakási ideální varianta románského chrámu v podobě trojlodní baziliky s dvojicí vysokých věží v západním průčelí a polokruhovou apsidou na východní straně. Zevně jsou stěny členěny polokruhově ukončenými okny, bazilikální okna jsou podvojná. Celou stavbu lemuje pod střechou po obvodu ozdobný obloučkový vlys a zubořez. V západním průčelí je ozdobný vstupní portál s řemeslně velice kvalitně provedenými sloupovými hlavicemi.

Interiér je zaklenut křížovou klenbou jak v hlavní, tak v bočních lodích, závěr presbytáře je zaklenut konchou. Půlkruhové oblouky arkád oddělující boční lodě od hlavní, dosedají na sloupy s bochníkovitými hlavicemi, střídající se s hranolovými pilíři. Po straně presbytáře je samostatně přístupný depozitář, na protější straně sakristie. Hudební kruchta, spočívající na jedné velké arkádě, je prolomena trojicí půlkruhových oken. V přízemí severní věže je umístěno schodiště na kruchtě, jižní věž byla vyhrazena pro Boží hrob. Vnitřní výmalba, se kterou nebylo původně vůbec počítáno, byla provedena z iniciativy biskupa Josefa Doubravy v roce 1912 akademickými malíři *Františkem* a *Marií Urbanovými*. Ti zde za pouhé tři měsíce vytvořili dílo, které nemá v podobném rozsahu ve venkovském prostředí České republiky srovnání, zejména secesní obrazy na stěnách presbytáře (Klanění tří králů a Narození Krista) a andělé na severní straně kruchty, ovlivněné dílem *Alfonse Muchy*. Od stejných autorů jsou i barevné secesní vitráže** v oknech presbytáře, zalitá do olova. Severní okno s obrazem Zvěstování Páně věnoval patron kostela *Jan Kubelík* a jižní okno kolínský stavitel *Jan Sklenář*.

Jednotné vnitřní secesní zařízení je současné se stavbou, podle návrhu Jana Kastnera a Kamila Hilberta ho vyřezal J. Klíma. Varhany z roku 1915 dodala firma Antonína Mölzera st. z Kutné Hoře. Ze starého kostela se dochovaly pouze dva barokní andělíčci v jižní křestní kapli, v severní věži zavěšený zvon (průměr 0,98 m, výška 0,73 m, váha 600 kg) z let 1480–1500, pravděpodobně od zvonaře *Ondřeje Ptáčka* z Kutné Hory, s česky psanou modlitbou gotickou minuskulí: *PANE BOZIE DAI SWOBODU TEIM KTOZ TE MILUGI A TWAU PRAWDU WYZNAWAGI, AVE MARIA GRACIA* a tři vynikající renesanční náhrobníky* *Libenických* z *Vrchovišť* druhotně umístěné v předsíni kostela.¹

---

¹ Literatura

Poche E. a kol.: Umělecké památky Čech 1. Praha. Vydalo nakladatelství ČSAV Academia 1977.

V. Koncepce průzkumu

Restaurátorský průzkum byl zacílen na aktuální stav kamenných prvků a nejpoškozenější partie kostela v místech největšího zlomu jak v interiéru, tak i v exteriéru. Praskliny, kde na jedné straně došlo k propadu základů hlavní lodi a z druhé strany bez výrazných změn stojících dvou věží západního průčelí.

Byla provedena podrobná fotodokumentace kritických míst prasklin z plošiny včetně všech stran věží. Vizuální průzkum z plošiny shledal na povrchu kamene biologické depozity (mech, lišejník), prach, drobné koroze hran, místy dochází k zvětrávání kamene. Zvláště ve srážkových stínech, i na parapetech atiky a sdružených oken, kde dochází k tvorbě černých krust. Popraskané a vydrolené spáry takřka 70 %.

Cílem průzkumu bylo zmapování případných dochovaných barevných polychromií a posouzení závažnosti statické lability stavebních konstrukcí opěrných pilířů, sloupů, okenních kružeb, profilace říms, chrličů, atp. Byl odebrán vzorek na rozbor granulometrického složení tmelu spár.

Bojarová M.: Skupina historizujících kostelů na Kolínsku, Památky středních Čech, roč. 15/2001, č. 2, str. 64-5. Praha 2001.

Hrnčířová A.: Malířská výzdoba farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Gruntě, diplomová práce. Masarykova Univerzita Brno, Filozofická fakulta, Seminář dějin umění 2009.

Novotný D.: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Gruntě, diplomová práce. Masarykova Univerzita Brno, Filozofická fakulta, Seminář dějin umění 2009.

Kutil J.: Nápisys okresu Kolín, diplomová práce, str. 73, 141, 146 a 152. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. 2012.

Záhorka J.: Hledání ideálního chrámu, sakrální architektura období historismu na Kolínsku. Národní památkový ústav a Regionálním muzeem v Kolíně. Praha / Kolín 2017.

VI. Použitý materiál

Kutnohorský vápnitý pískovec- kutnohorský vápenec

Plochy zdiva jsou vystaveny z tzv. kvádrů kutnohorského vápnitého pískovce. Obsahuje velké množství uhličitanu vápenatého včetně zbytků schránek mořských živočichů. Kutnohorský vápenec - hornina, která se zhruba od 14. století běžně těžila v okolí Kutné Hory a byla hojně využívána pro stavební i sochařské účely v této lokalitě až do 19. století. Jedná se o vápnité pískovce až písčité vápence, ve kterých se mohou vyskytovat i poměrně velké zbytky schránek mlžů, zrna křemene, živců a glaukonitu. Vápenec se těžil například v Mezholezech, v oblasti Vyšatovy skály nebo Kaňku. S každým lomem se také liší vlastnosti kamene. Není známo, ze kterého lomu tento materiál pochází. Byl používán i při stavbě chrámu sv. Barbory, kamenné gotické kašny v Kutné Hoře a řady dalších objektů. Světlý odstín kutnohorského vápnitého pískovce kontrastuje s okrovou barvou hořického pískovce.

Hořický pískovec

Hlavní konstrukce stavby je vytesána a postavena z jemnozrnného hořického pískovce - pískovcových kvádrů zlatě-okrové barevnosti (z lokality Boháňka?) jako jakási ideální varianta románského chrámu v podobě trojlodní baziliky s dvojicí vysokých věží v západním průčelí a polokruhovou apsidou na východní straně. Zevně jsou stěny členěny polokruhově ukončenými okny, bazilikální okna jsou podvojná. Celou stavbu lemuje korunní římsa hlavní lodi po obvodu ozdobný obloučkový vlys a zubořez. V západním průčelí je ozdobný vstupní portál s řemeslně velice kvalitně provedenými sloupovými hlavicemi, nárožní kvádry a štíty obou věží. Včetně nárožních kvádrů a parapetů oken a říms.

Častou poruchou je chemická koroze *hořického pískovce* při styku s *mušlovým vápencem*. V mušlovém vápenci, který je kutnohorským tradičním stavebním kamenem, se v důsledku expozice kyselým deštěm tvoří roztok sádrovce. Pokud je mušlový vápenec nad hořickým pískovcem, roztok nateče do hořického pískovce, v kterém sádrovec zkrystalizuje. Krystalizací nabude na objemu a roztrhá kámen. V případě kostela v Gruntě, není nutné v nadcházející stavební obnově nahrazovat poškozené kameny. Opravy budou v restaurátorském režimu.

Mramor

Mramorové náhrobníky (bílý mramor), křtitelnice, kropenka (červený – mramor) a oltáře (kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený – mramor, lokalita Slivenec).

Žula

Muskovit-biotitická žula (granit), velmi světlá, středně až drobně zrnitá, nevýrazně porfyrická. Žula je středně až drobně zrnitá. Typické je probarvení kamene v různých odstínech okrové barvy. Pravděpodobně z lokality Mrákotína.

Schodišťové stupně kostela (vstupní schodiště, jednotlivé žulové stupně v hlavní lodi pod triumfálním obloukem a v presbytáři po stranách hlavního oltáře, SZ věž točité schodiště, schodiště do křestní kaple)

Malta – spáry

Na exponovaných místech fasády dochází k degradaci, (vymyté, vydrolené, vypraskané spáry). Byl odebrán vzorek spáry ze západního průčelí fasády (viz foto). Spára obsahuje světlou vápennou maltu.

VII. Restaurátorský záměr

Cílem prací je přispět provedením nutných restaurátorských a konzervačních prací ke zlepšení současného stavu památky, k její celkové rehabilitaci při zachování jejích historických, kulturních a uměleckořemeslných hodnot. V rámci projektu „záchrany kostela“ bude nutné v první řadě stabilizovat podloží + základy, aby nedocházelo k postupnému rozšiřování hloubkových trhlin napříč hlavní lodí a poklesu terénu pod emporou kostela směrem do hlavní lodi. Trhliny prochází spárami napříč hlavní lodí a dochází k uvolnění celých stavebních bloků kamene (klenák nad oknem, atp.). Tlaky nejsou rozloženy stejnoměrně, ale v okolí trhliny působí opačnými směry. Zvláště sloupy a pilíře v hlavní lodi, hned za průběžnou linií trhliny v podlaze i na stěnách a klenbách kostela jsou vystaveny enormnímu zatížení. Ve spáře (patky a dříku) sloupu severní boční lodi na spodní straně dříku vzniká slabá vertikální trhlinka. Dřík má tendenci se naklánět směrem k presbytáři. Je nezbytné provést opatření k zajištění statiky kostela. Touto problematikou se podrobněji zabývá Ing. Rohlíček (fa. Inreco).

Po té, co bude zajištěna statika kostela, bude nutné zajistit nejpoškozenější partie kamenné fasády. Nárožní chrliče věží západního průčelí. Doporučuji provést nově klempířské zajištění úžlabí, včetně přesahu žlabu chrličů, tak, aby voda nezpůsobovala do budoucna výraznější problémy. Popřípadě zajistit stabilitu mohutných bloků nárožních chrličů vsunutím do spáry nad chrlič podpůrnými nerezovými V profily. Každý chrlič bude zajištěn 2x po vnějších hranách a v místech stávajícího uchycení nýty z vrchní strany zajistit chrlič podvléknutím nerezových lanek ukotvených k V profilům.

Sesunuté, vychýlené stavební prvky fasády – kvádry vlivem poškození statiky budou upraveny tak, aby se dostaly pokud možno na původní místo. Bude nutné uvolnit spáry, rozebrat část stavebních kamenů římsy nad sdruženými okny. Vyklínovat-podložit klenák do optimální polohy a znovu dosadit korunní římsu s vlysem. Chybějící hmota bude v hloubce doplněna vhodným „filunkem“. Details na povrchu lze upravit probarveným minerálním tmelem. Uskočení v rovině plochy fasády vzniklé zubem času bude přiznáno.

Žulové schodiště před hlavním portálem, schodiště do SZ věže kostela a schodiště do křestní kaple vykazuje výrazné nedostatky. Schody jsou nakloněné opačným směrem. V místech kotvení zábradlí dochází k hloubkovým trhlinám nebo odprýsknutí celých kusů.

Běžné poškození kamene vlivem působení povětrnostních vlivů bude řešeno standardními postupy.

1)Restaurování pohledového kamenného zdiva, konstrukčních kamenných článků a dekorativních doplňků fasády (exteriér)

Očištění

Biologické depozity je třeba předem vhodným způsobem odstranit, včetně prevence dalšího napadení. Bude sanováno napadení řasou. Bude provedeno základní očištění kamene mechanickými postupy a omytím od trusu, povrchových nečistot a volných solných výkvětů. Povrch kamenných článků fasády bude očištěn vysokotlakou horkou parou. Dle potřeby budou nečistoty naměkčeny organickými rozpouštědly. Vyjmuty budou uvolněné články a starší nevhodné nebo nefunkční vysprávký a otevřeno bude narušené spárování. Spáry budou zbaveny od prachu. Černé síranové povlaky (tenká vrstva srostlá s podkladem) a krusty (silnější tvrdá vrstva, odpojená od podkladu) jsou kameni škodlivou vrstvou, která díky větší tepelné roztažnosti, vyšší pevnosti a pohltivosti tepla působí zasolení podkladu. Tuto vrstvu je třeba chemickým prostředkem narušit a vodou smýt. Odstranění povlaku a krust nemusí být ze 100 % plochy, postačí její ztenčení a rozrušení na menší plošky. Zesvětlení podkladu vede ke snížení ohřevu fasády osluněním a zpomalení procesu degradace. Doporučený prostředek: Kombinace abrazivní čištění a chemického.

Trhliny

Trhliny budou injektáží zpevněny. Použit lze plastifikovaný organokřemičitý prostředek. V případě částí, u nichž hrozí odpadnutí, budou mechanicky zajištěny vložením nerezové armatury do vrtu vedoucím napříč. Použit lze nerez armatury vložené do hydraulického pojiva. Odlámané části budou bodově přilepeny lepidlem na epoxidové bázi.

Kovové armatury

Ze zkorodovaných trnů budou odstraněny zbytky barev a korozní produkty budou mechanicky odstraněny. Očištěný povrch bude pasivován a poté opatřen nátěrem černé matné barvy s antikorozními přísadami. Dodatečně jistící kované táhla budou nahrazeny nerezovým systémem.

Demontáž – transfer

Předpokládá se, že bude provedeno rozebrání a znovu osazení všech venkovních schodišť. Nutné ošetřit kovové zábradlí. Zrestaurované kamenné bloky budou osazeny zpět na trasovou maltu.

Odsolení

Podle potřeby bude provedeno odsolení silně zasolených míst soklové části a v místech s kompaktní krustou, zabraňující difuzi vodních par. Odsolení bude prováděno nejprve /opakovanými/ zábaly. Výsledek postupu bude laboratorně ověřován.

Konsolidace

Zvětralá hmota kamene bude zpevněna hydrofilním organokřemičitým prostředkem. Bude provedeno preventivní ošetření kamene proti biologickému napadení na zastíněných a vlhkostí exponovaných místech.

Plastická retuš a tvarové rekonstrukce

Bude provedeno pouze lokální doplnění defektů hloubkově probarvenou tvárnou směsí na minerální bázi. Přirozeně opotřebované povrchově korodované povrchy nebudou plošně převrstvovány. Doplněny budou chybějící prvky a odražené, nebo erozí strávené části kamene, podle povahy poškození vysazením přírodním kamenem podobné struktury, nebo domodelováním z umělého kamene s anorganickým pojidlem. Doplnění zkorodovaných míst v nejnutnějších případech tak, aby nedocházelo k zatékání vody. Plastická retuš bude brát zřetel na celkovou míru poškození. Nové doplňky budou sceleny s okolním povrchem provedením strukturální retuše a lokální barevné retuše.

Spárování

Spárování bude provedeno vápennou maltou, která je měkčí a pružnější a nedochází u ní ke vzniku trhlinek, jako u tvrdých cementových malt. V poměru 4 dílu písku na 1 díl vápenné kaše. Plnivo tvoří zaoblená zrna říčního křemenného písku s velikostí zrn od 0 do 3 mm, největší zastoupení mají zrna o velikosti 0,5 až 1 mm. Kamenivo obsahuje jen malý podíl jemných částic, vedle zrn křemene obsahuje četná zrna živců, úlomků hornin a malé množství zaoblených úlomků cihel. Do vápenné malty budou osazeny vyjmuté prvky. Po vysátí otevřených spár bude obnoveno spárování vápennou maltou v ploše fasády. Pro spárování zdiva je nutno použít maltu s parametry přizpůsobenými vlastnostem zdicího materiálu: pevnost v tlaku spárovací malty se doporučuje v rozmezí 20 až 60 % pevnosti v tlaku zdicího materiálu, přilnavost k podkladu má být cca 20 až 50 % pevnosti kamene. Malta by měla být na bázi trasové, případně hydraulické vápenné. Malta musí být nasákavá, aby odváděla vodu ze spár.

Barevná retuš

Barevná retuš musí být lokální. Zapojení nových tmelů pomocí světlo-stálých pigmentů pojených ve 2 až 5 % roztoku akrylátové disperze.

Hydrofobizace

Hydrofobizační prostředek bude aplikován plošným nástřikem (minimálně exponovaných ploch, říms a parapetů). Při aplikaci je třeba dbát, aby nedošlo k zasažení skleněných výplní oken (vitráží).

Ochranný systém

Jistící kovová táhla nahradit nerezovými. V kritických místech, kde dochází k praskání kamene vlivem koroze kovových prvků, je nutné ošetřit korozní produkty z kovových částí nebo jejich nahrazení nerezovými.

2) Restaurování konstrukčních kamenných prvků (interiér)

Očištění

Bude provedeno základní očištění kamene mechanickými postupy a omytím od povrchových nečistot (malty) a volných solných výkvětů. Oltáře od mastnoty a zbytků vosku. Povrch kamenných článků bude očištěn regulovanou horkou párou. Vyjmuty budou uvolněné články a starší nevhodné nebo nefunkční vysprávký a otevřeno bude narušené spárování. Spáry budou zbaveny od prachu.

Trhliny

Trhliny budou injektáží zpevněny. Použit lze plastifikovaný organokřemičitý prostředek. V případě částí, u nichž hrozí odpadnutí, budou mechanicky zajištěny vložením nerezové armatury do vrtu vedoucím napříč. Použit lze nerez armatury vložené do hydraulického pojiva. Odlámané části budou bodově přilepeny lepidlem na epoxidové bázi.

Odsolení

Podle potřeby bude provedeno odsolení silně zasolených míst soklové části. Odsolení bude prováděno /opakovanými/ zábaly. Týká se míst na patkách sloupů a pilastrů a na žulovém schodišti vítězného oblouku.

Konsolidace

Zvětralá hmota kamene bude zpevněna hydrofilním organokřemičitým prostředkem. Bude provedeno preventivní ošetření kamene proti biologickému napadení na zastíněných a vlhkostí exponovaných místech. Je třeba zvolit vhodný konsolidant, aby penetrace pronikla do hloubky kamene.

Plastická retuš a tvarové rekonstrukce

Bude provedeno pouze lokální doplnění defektů hloubkově probarvenou tvárnou směsí na minerální bázi. Přirozeně opotřebované povrchově korodované povrchy nebudou plošně převrstvovány. Doplněny budou chybějící prvky a odražené hrany domodelováním z umělého kamene s anorganickým pojidlem. Doplnění zkorodovaných míst v nejnútnejších případech. Nové doplňky budou sceleny s okolním povrchem provedením strukturální retuše a lokální barevné retuše.

Spárování

Spárování bude provedeno vápennou maltou, která je měkčí a pružnější a nedochází u ní ke vzniku trhlinek, jako u tvrdých cementových malt. V poměru 4 dílu písku na 1 díl vápenné kaše. Plnivo tvoří zaoblená zrna říčního křemenného písku s velikostí zrn od 0 do 3 mm, největší zastoupení mají zrna o velikosti 0,5 až 1 mm. Kamenivo obsahuje jen malý podíl jemných částic, vedle zrn křemene obsahuje četná zrna živců, úlomků hornin a malé množství zaoblených úlomků cihel.

Do vápenné malty budou osazeny vyjmuté prvky. Po vysátí otevřených spár bude obnoveno spárování vápennou maltou v ploše fasády. Pro spárování zdiva je nutno použít maltu s parametry přizpůsobenými vlastnostem zdicího materiálu: pevnost v tlaku spárovací malty se doporučuje v rozmezí 20 až 60 % pevnosti v tlaku zdicího materiálu, přilnavost k podkladu má být cca 20 až 50 % pevnosti kamene. Malta by měla být na bázi trasové, případně hydraulické vápenné. Pevnost by se měla pohybovat nejvýše do 10 MPa. Malta musí být nasákavá, aby odváděla vodu ze spár.

Barevná retuš

Barevná retuš musí být lokální. Zapojení nových tmelů pomocí světlo-stálých pigmentů pojených v 2 až 5 % roztoku akrylátové disperze.

Zlacení

Zlacení ornamentů na hlavicích sloupů a pilířů. Je třeba provést revizi po očištění hlavic a dřívků sloupů.

VIII. Stav před restaurováním - postup prací

Schodiště žulové /umělecko-řemeslný prvek/

Měřením vodováhou vstupního schodiště do kostela NPM i pouhým okem je zřejmé, že kamenné žulové stupně nejsou v optimálním spádu. Bublinka měrky se dostala do opačných hodnot než v běžném případě. Nutno schody rozebrat, zajistit podloží a znovu osadit ve správném sklonu. Boční schody do křestní kaple kostela jsou taktéž rozvolněny a působením koroze kovového zábradlí dochází k tvorbě hloubkových prasklin. Na mnoha místech

neodborně vyspraveno. Boční schody do SZ věže kostela jsou taktéž rozvolněny a v opačném směru. Schodiště pod vítězným obloukem v interiéru vykazuje lokálně masivní úbytek hmoty způsobené zvýšenou salinitou.

- Čištění kamene
- Konsolidace
- Trhliny
- Lepení
- Plastická retuš a tvarové rekonstrukce
- Spárování
- Barevná retuš
- Hydrofobizace.

Chřlče věží /umělecko-řemeslný prvek/

Celkem osm nárožních chrličů věží. Poškození chrličů v místech kotvení oplechování. Ve srážkovém stínu výrazný úbytek materiálu. Po restaurování kamenných chrličů navrhuji upravit oplechování tak, aby byl přesah větší. Lze využít stávajících děr pro ukotvení. Zajištění před pádem chrličů vložením nerez V profilu do spáry nad a přizpůsobit souběžně s vrchní hranou po stranách zužujícímu se tvaru chrličů. Bude využito původních kotevních otvorů v pískovci. Celkově bude chrlič zajištěn nerez lankou k nerez profilům.

- Čištění kamene
- Konsolidace
- Trhliny
- Lepení
- Plastická retuš a tvarové rekonstrukce
- Spárování
- Barevná retuš
- Hydrofobizace.

Sdružená i jednoduchá okna /umělecko-řemeslný prvek/

Relativně v dobrém stavu. Prachové depozity, lokálně úbytek materiálu. Krusta a biologické depozity na parapetech oken. Kritická místa v místech trhliny napříč hlavní lodí. V těchto místech dochází k poklesu a vysunutí jednotlivých stavebních dílů (klenáky, atp.). Zvětšení

mezer mezi kvádry. Poškozené vitráže! Venkovní okna v bočních lodích, sakristii, křestní kapli a jižní kapli. Sdružené okno na kůru z pískovce (červené linky spár), okna z presbytáře do sakristie a do křestní kaple.

- Čištění kamene
- Konsolidace
- Trhliny
- Lepení
- Plastická retuš a tvarové rekonstrukce
- Spárování
- Barevná retuš
- Hydrofobizace

Výzdoba – ornamentální v interiéru /umělecko-řemeslný prvek/

Pilíře, sloupy /hlavice, patky/ hlavní lodi, kamenné zábradlí na kůru. Relativně v dobrém stavu. Prachové depozity, zbytky malty po provizorních opravách. Defekty na patkách sloupů a pilířů bezprostředně v úrovni terasové podlahy. Úbytek materiálu způsoben koncentrací salinity. V místech kritické trhliny napříč hlavní lodi zvýšené zatížení, náznak náklonu sloupu, vznik vertikálních trhlin. 4 ks kamenné pilíře, 6 ks kamenných sloupů, 4 ks pilastry. Kámen je bez barevného pojednání. Pouze na sloupech (ornament pod svícem), ozdobné hlavice (obrysová linie – zlato). Nejvíce jsou poškozené patky. Celkově ulpívá na povrchu vrstva prachových depozit, zbytků malty z dodatečných oprav.

- Čištění kamene
- Konsolidace
- Trhliny
- Lepení
- Plastická retuš a tvarové rekonstrukce
- Spárování
- Barevná retuš

Mramorové oltáře/umělecko-řemeslný prvek/

Mramorové oltáře 3 ks (kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený – mramor, lokalita Slivenec).

Kombinace materiálů (kovové pozlacené symboly). Hlavní oltář v presbytáři kostela. Dva menší na východní straně bočních lodí. Povrch je zašpiněn prachovými depozity, zbytky vosku. Na desce hlavního oltáře nalepena ztmavlá „tapeta“, částečně uvolněn mramorový první schod od podkladu.

Postup restaurátorských prací

- Čištění kamene - Čištění bude zahrnovat šetrné odstranění depozitů a vosku, odmaštění povrchu a omytí regulovanou párou. Bude provedeno základní očištění kamene mechanickými postupy a omytím od povrchových nečistot a volných solných výkvětů.
- Konzervace kamene - leštění povrchu leštícími vosky popřípadě gely.

Sochařská výzdoba – figurální /umělecký prvek/

a) Pískovcový reliéf v tympanonu hlavního portálu.

b) Mramorové náhrobky 3 ks vsazené do prostoru zádveří kostela.

a) Pískovcový reliéf v tympanonu hlavního portálu /umělecký prvek/

Relativně v dobrém stavu. Prachové depozity, lokálně drobná poškození.

Postup restaurátorských prací /umělecký prvek/

• Čištění kamene

Nejvíce zkorodovaná místa budou před čištěním zpevněna, aby se minimalizovaly ztráty původního materiálu. Čištění bude zahrnovat deaktivaci a šetrné odstranění mikrobiologického napadení a depozitů. Odstranění zkorodovaných železných trnů.

• Konsolidace

Zpevňovací roztok na bázi organokřemičitanů bude aplikován celoplošně, na místech zasažených výraznou korozí kamene opakovaně ve vyšší intenzitě, popřípadě infuzním napouštěním.

- **Trhliny**

Trhliny budou hloubkově zpevněny injektáží, pro niž lze použít plastifikovaný organokřemičitý prostředkem. Části, u nichž hrozí odpadnutí, budou mechanicky zajištěny vložením nerezové armatury (vložené do hydraulického pojiva) do vrtu.

- **Lepení**

Lepení pomocí epoxidových lepidel + nerezové čepy.

- **Plastická retuš a tvarové rekonstrukce**

Bude provedeno pouze lokální doplnění defektů hloubkově probarvenou tvárnou směsí na minerální bázi. Popřípadě žulová drť s epoxidem. Přirozeně opotřebované povrchové defekty nebudou plošně převrstvovány.

- **Spárování**

Spárování bude provedeno cementovou maltou stejné barevnosti.

- **Barevná retuš**

Barevná retuš bude provedena pouze lokálně, a to s použitím světlo-stálých pigmentů pojených 2 % roztokem akrylátové disperze.

- **Hydrofobizace**

Hydrofobizační prostředek bude aplikován plošným nástřikem na vodorovných plochách exteriéru.

b) Mramorové náhrobky 3 ks vsazené do prostoru zádveří kostela /umělecký prvek/

Relativně v dobrém stavu. Prachové depozity, lokálně úbytek materiálu. Fragmenty barevných nátěrů. Odlupující se okolní omítky.

Postup restaurátorských prací /umělecký prvek/

- **Čištění kamene**

Nejvíce zkorodovaná místa budou před čištěním zpevněna, aby se minimalizovaly ztráty původního materiálu. Čištění bude zahrnovat deaktivaci a šetrné odstranění mikrobiologického napadení a depozitů, oplach regulovanou párou.

- **Konsolidace**

Zpevňovací roztok na bázi organokřemičitanů bude aplikován celoplošně, na místech zasažených výraznou korozí kamene opakovaně ve vyšší intenzitě.

- **Trhliny**

Trhliny budou hloubkově zpevněny injektáží, pro niž lze použít plastifikovaný organokřemičitý prostředek.

- **Plastická retuš a tvarové rekonstrukce**

Bude provedeno pouze lokální doplnění defektů hloubkově probarvenou tvárnou směsí na minerální bázi, popřípadě žulová drť s epoxidem. Přirozeně opotřebované povrchové defekty nebudou plošně převrstvovány.

- **Konzervace kamene**

Leštění povrchu leštícími vosky popřípadě gely.

Polychromie- barevnost

Mramorové náhrobníky v zádveří kostela NPM byly v minulosti barevně pojednány. Na všech třech náhrobcích byly nalezeny fragmenty růžového vápenného nátěru.

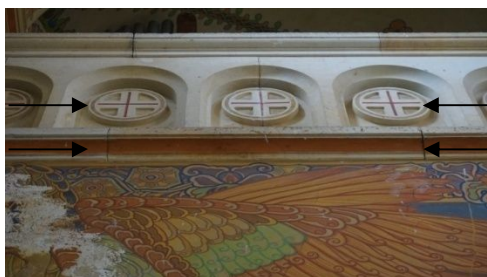
Kamenné zábradlí na kůru má červeně zvýrazněny hloubky křížů.

Hlavice sloupů a pilířů mají zlacené detaily a lemování na reliéfech.

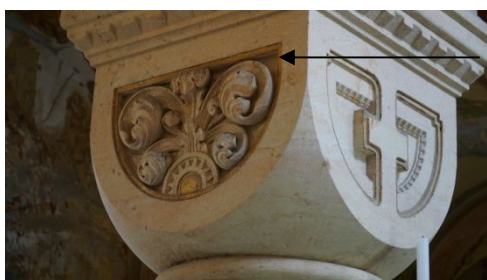
Sdružené okno na kůru -kruchtě kostela má zvýrazněné spárování červenou barvou.

Mramorové náhrobníky v zádveří kostela NPM byly v minulosti barevně pojednány. Na všech třech náhrobcích byly nalezeny fragmenty růžového vápenného nátěru.

Kamenné zábradlí na kůru má červeně zvýrazněny hloubky křížů. Barevně jsou již řešeny kamenné profily říms v návaznosti k nástěnné malbě (červený a žlutý pás).

Hlavice sloupů a pilířů mají zlatené detaily a lemování na reliéfech.

Sdružené okno na kůru -kruchtě kostela má zvýrazněné spárování červenou barvou.

Novodobé „provizorní opravy“

V místech trhlin způsobených statickými změnami podloží, kdy hlavní loď klesá a vzdaluje se od věží (JZ – SZ). Byly provedeny opravy těchto poškození – prasklin. Toto zajištění bylo jen dočasné. Dochází k opětovnému praskání prohlubování a rozšiřování trhlin. Zbytky malty z těchto oprav ulpívají na povrchu pískovce sloupů a malovaných stěn (interiér).

IX. Rozbor laboratorní

Vzorek byl vysušen při teplotě 105 °C do konstantní hmotnosti a rozložen 10 % kyselinou chlorovodíkovou. Obsah uhličitanu vápenatého byl stanoven gravimetricky z rozdílu hmotnosti vysušeného vzorku omítky a promytého kameniva získaného rozkladem v kyselině. Povrch vzorku a promytého kameniva byl pozorován stereoskopickou lupou BMS ST60, fotografie byly pořízeny fotoaparátem Canon EOS 1100D.

Granulometrie promytého kameniva byla stanovena pomocí drátěných sít s velikostí ok 4 mm, 2 mm, 1 mm, 0,5 mm, 0,25 mm, 0,125 mm a 0,063 mm (výrobce Výzkumný ústav stavebních hmot, a.s. v Brně). Frakce kameniva na příslušných sítích byly zváženy a výsledky distribuce zpracovány do formy tabulky a grafu.

Výsledek analýzy: Vzorek obsahuje světlou vápennou maltu. Pojivo je zcela rozpustné ve zředěné kyselině, neobsahuje významný podíl hydraulických přísad. Naměřený obsah uhličitanu vápenatého je 22 %, což přibližně odpovídá hmotnostnímu poměru 4 dílu písku na 1 díl vápenné kaše. Plnivo tvoří zaoblená zrna říčního křemenného písku se spojitou distribucí s velikostí zrn od 0 do 3 mm, největší zastoupení mají zrna o velikosti 0,5 až 1 mm. Kamenivo obsahuje jen malý podíl jemných částic, vedle zrn křemene obsahuje četná zrna živců, úlomků hornin a malé množství zaoblených úlomků cihel.

—————→ Místo odběru vzorku spáry (laboratorní analýza)

—————→ Červená šipka zachycuje volně navazující trhlinu napříč kamenem z mušlového pískovce. Z větší dálky lze tušit probíhající trhlinu procházející převážně v místech spár.

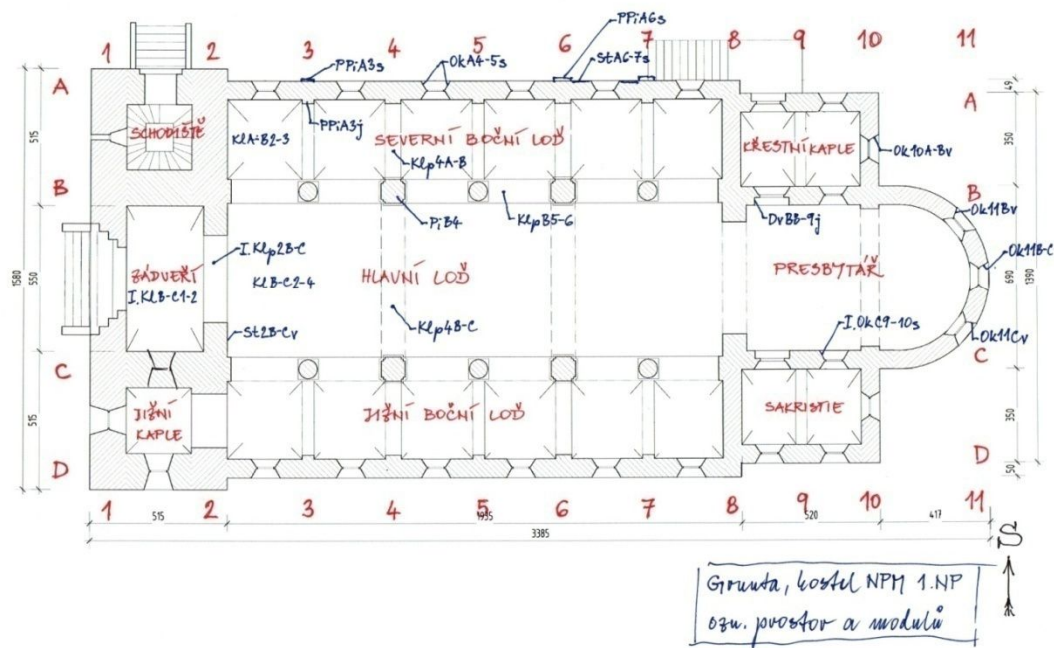

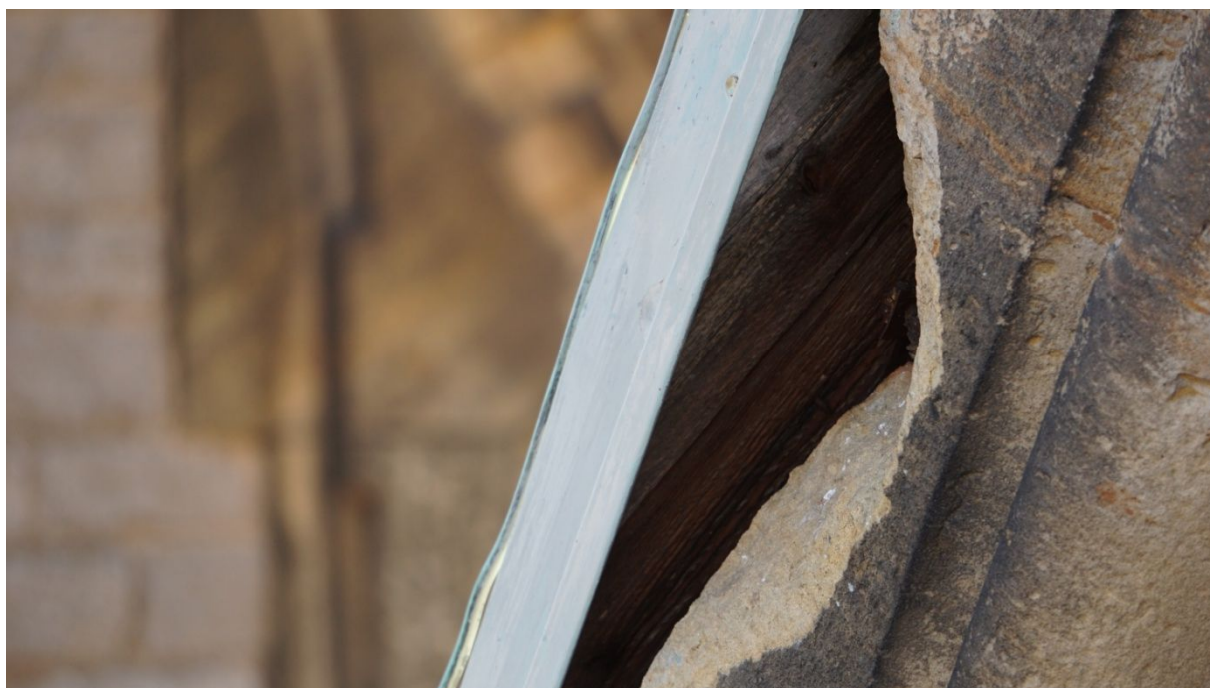
Západní průčelí kostela. Místo odběru vzorku.

Vzorek obsahuje světlou vápennou maltu. Pojivo je zcela rozpustné ve zředěné kyselině, neobsahuje významný podíl hydraulických přísad. Naměřený obsah uhličitanu vápenatého je 22 %, což přibližně odpovídá hmotnostního poměru 4 dílu písku na 1 díl vápenné kaše. Plnivo tvoří zaoblená zrna říčního křemenného písku se spojitou distribucí s velikostí zrn od 0 do 3 mm, největší zastoupení mají zrna o velikosti 0,5 až 1 mm. Kamenivo obsahuje jen malý podíl jemných částic, vedle zrn křemene obsahuje četná zrna živců, úlomků hornin a malé množství zaoblených úlomků cihel.

X. Fotodokumentace

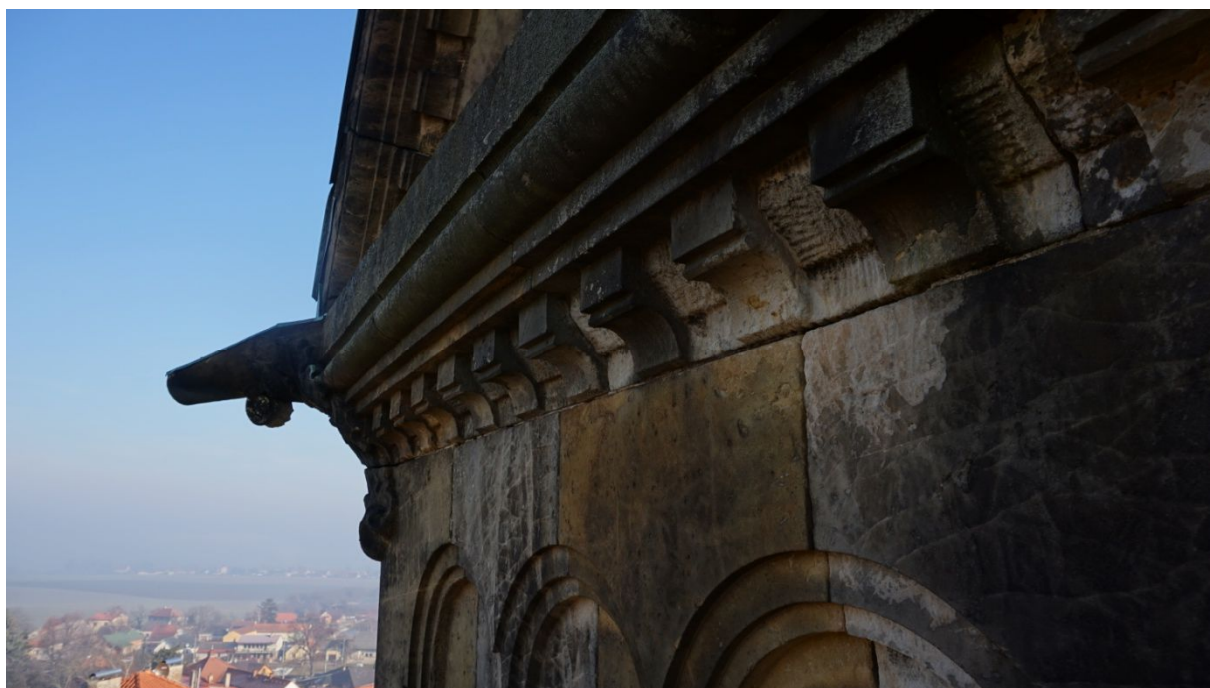

Půdorys kostela

Časté poškození kotvení krytiny v pískovci. Detail.

Západní průčelí kostela. Severní strana SZ věže Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Mohutné chrliče z jednoho bloku kamene včetně navazujícího zubořezu.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny.

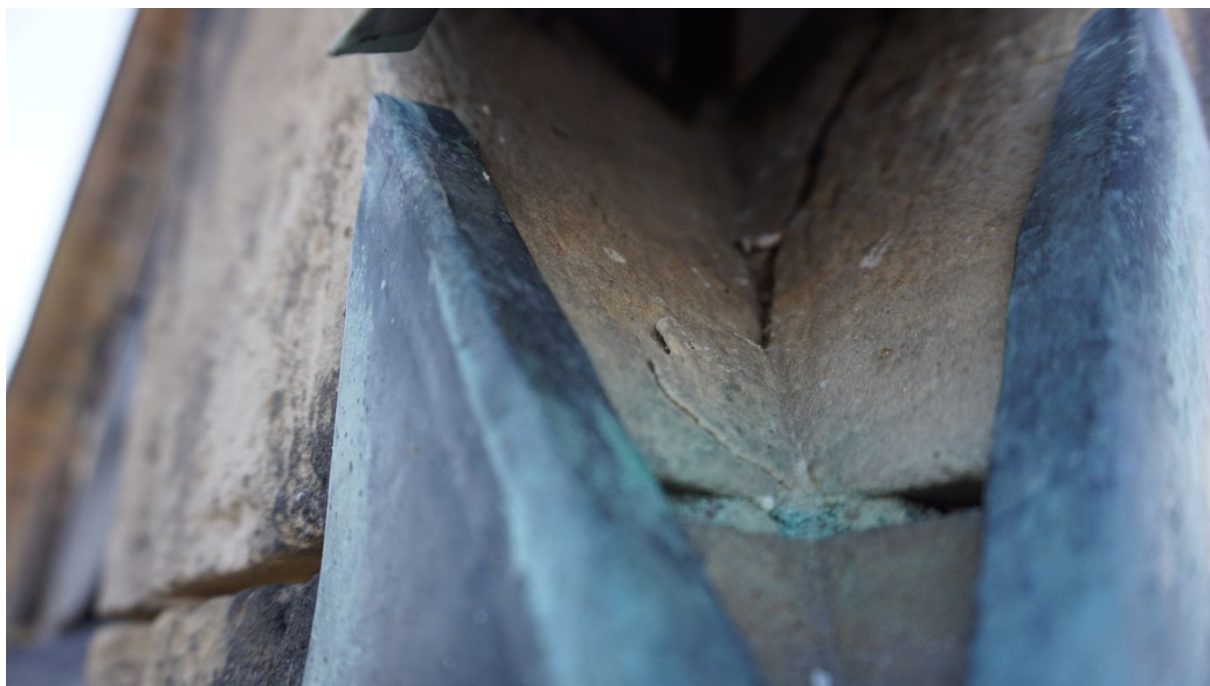
Průzkum z plošiny. Detail poškození chrličů věží.

Průzkum z plošiny. Detail poškození chrličů věží.

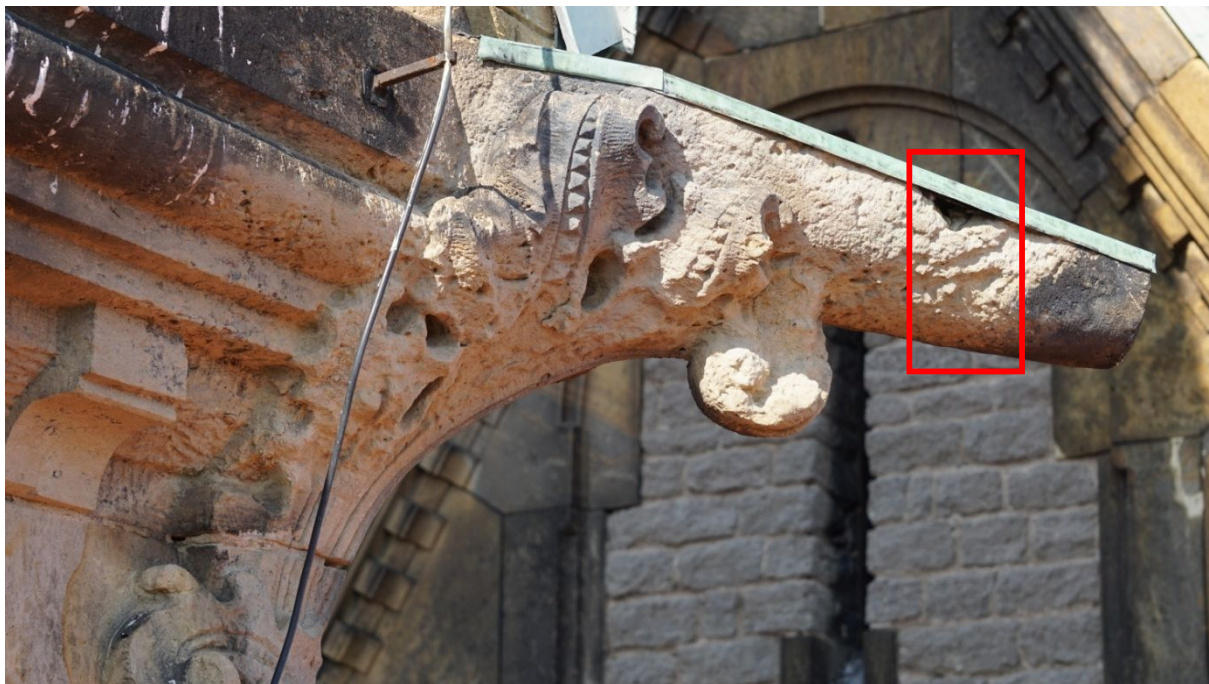

Průzkum z plošiny. Detail poškození chrličů věží. Oplechování

Průzkum z plošiny. Detail poškození chrličů věží.

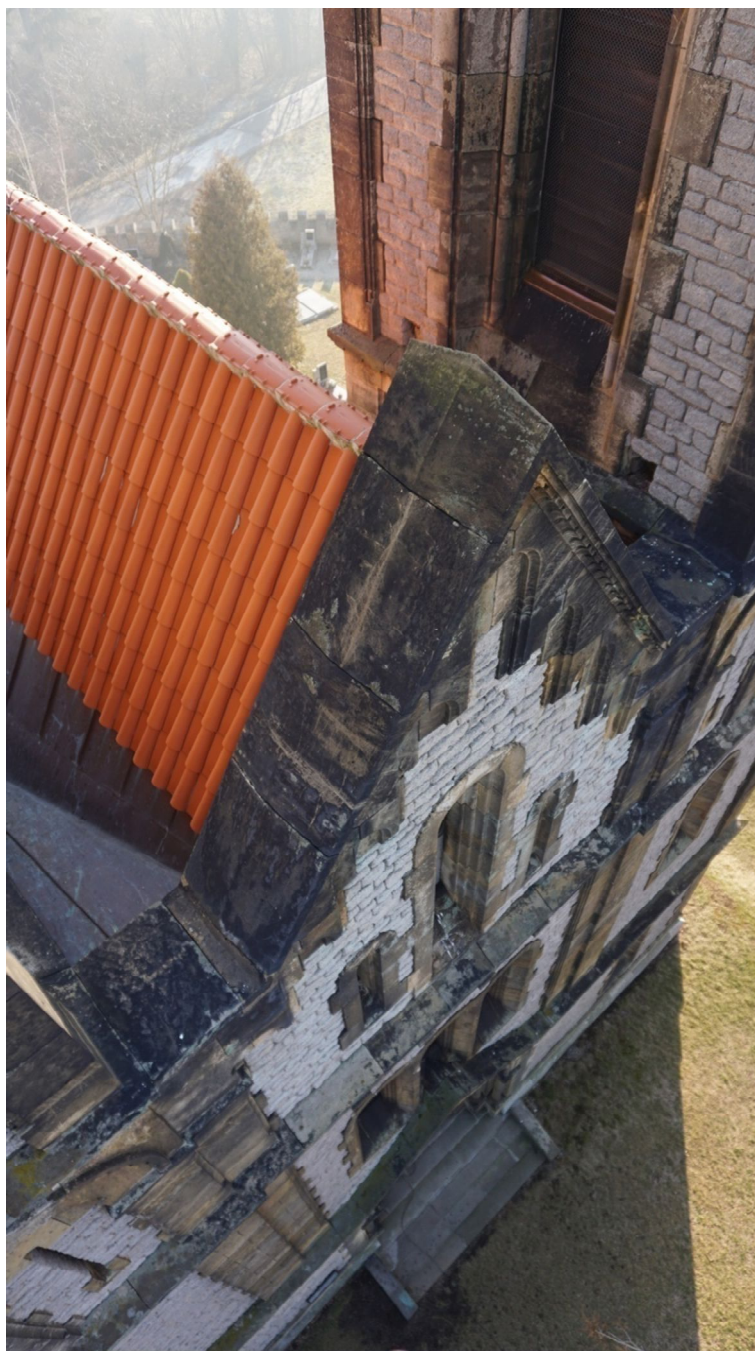

Poškození chrličů v místech kotvení oplechování. Ve srážkovém stínu úbytek materiálu. Navrhuji upravit oplechování tak aby byl přesah větší. Využít stávajících děr pro ukotvení.

SZ věž s bočním schodištěm.

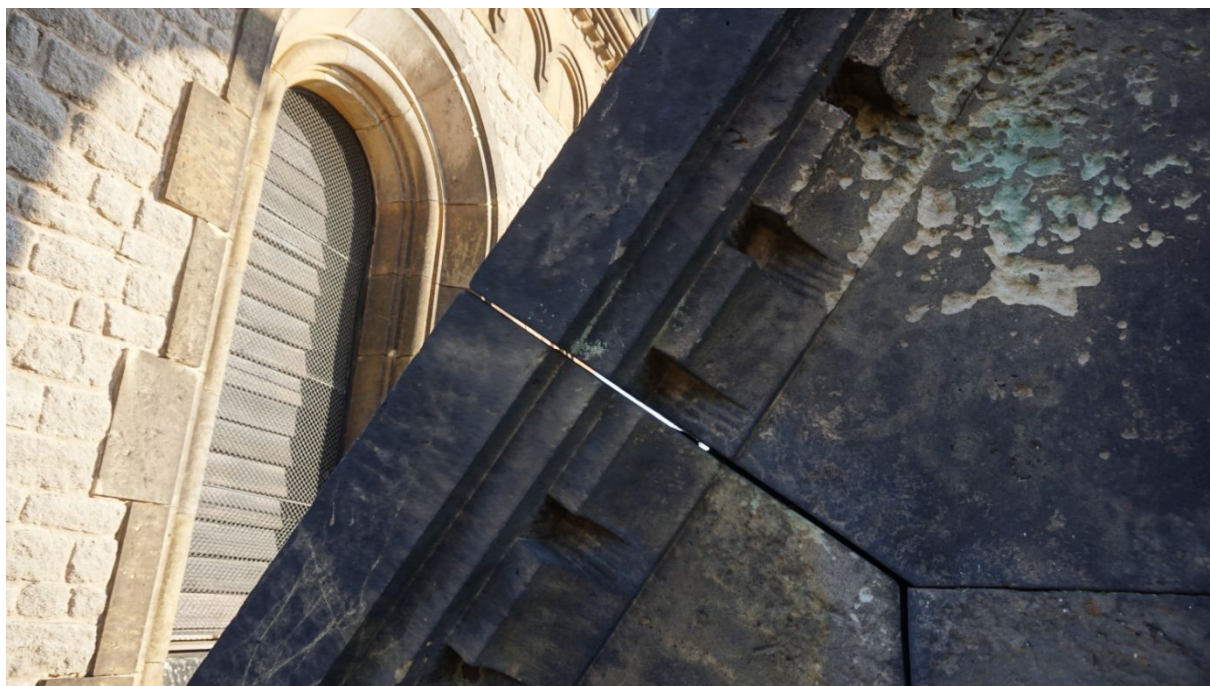

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Absence spár.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Biologické depozity.

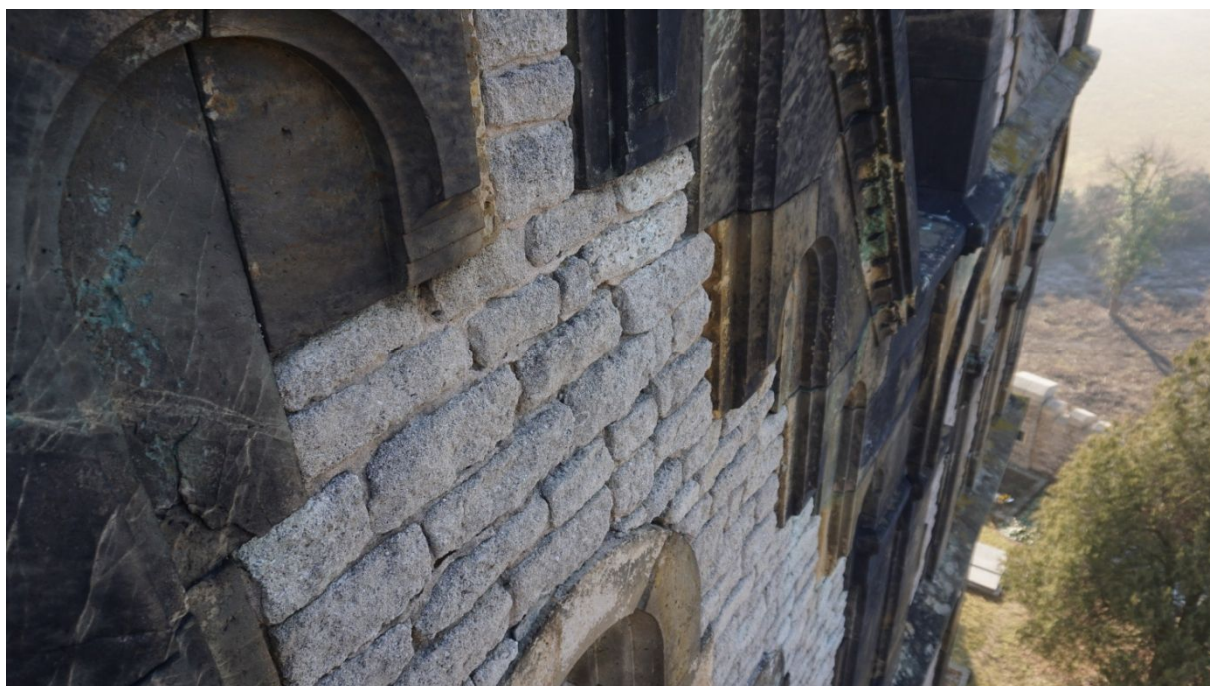

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Otvory (konstrukční) na severní straně JZ věže

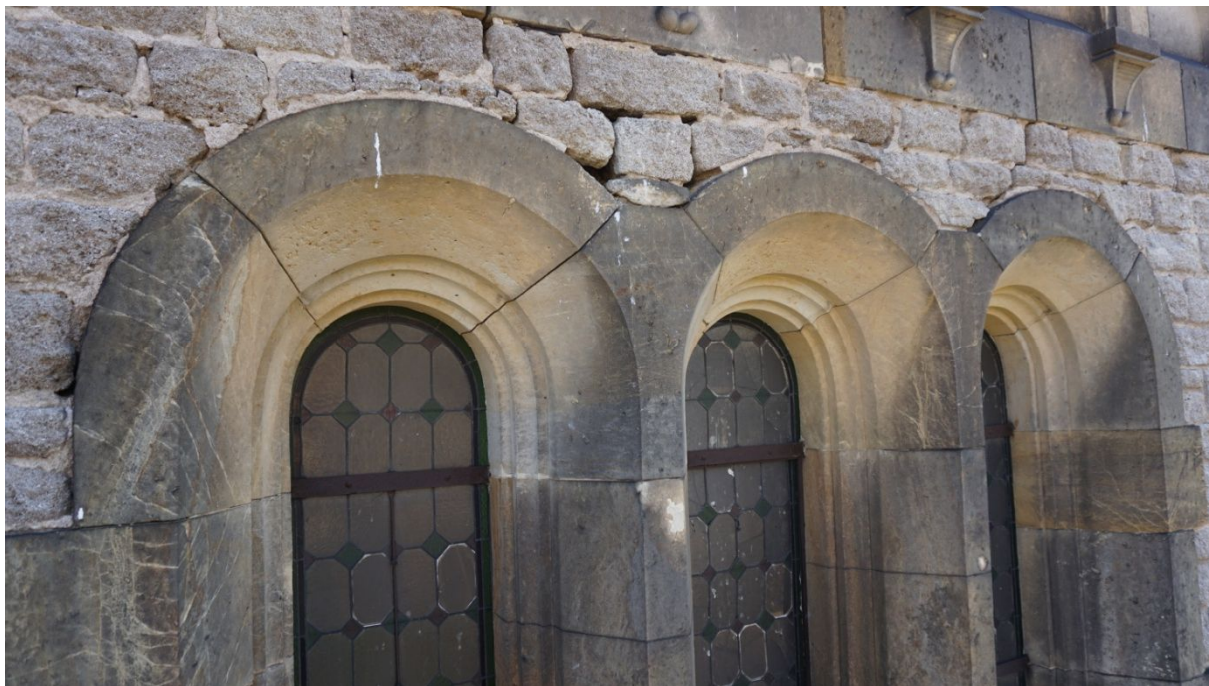
Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

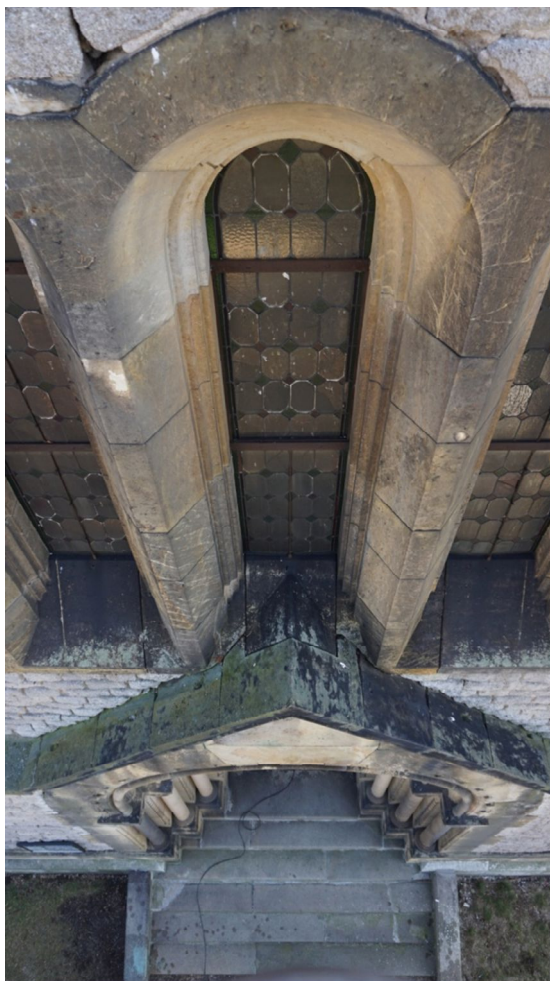

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Sdružená okna.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Absence spár.

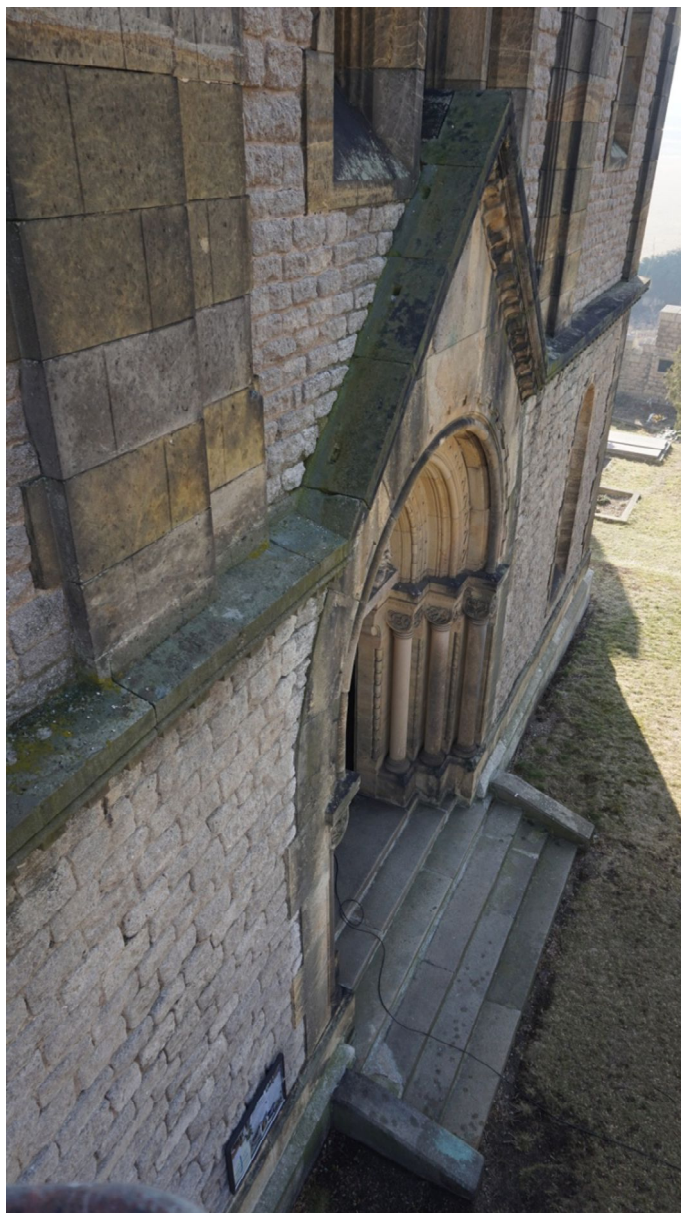

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

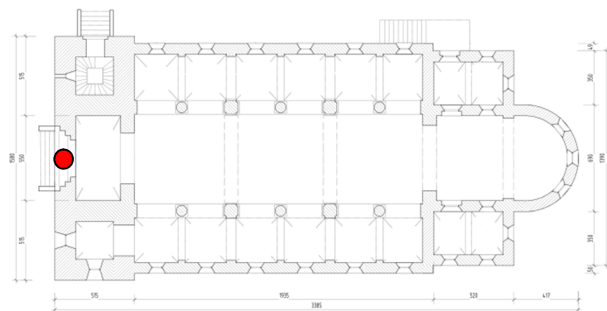

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Na masivním parapetu jsou kotevní otvory. Chybějící doplňky kamenické výzdoby??

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození. Krusta.

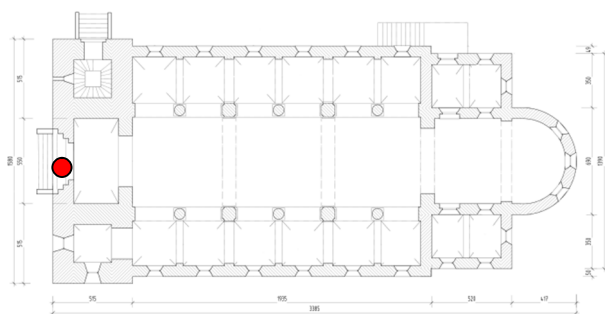
Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Reliéf z hořického pískovce v tympanonu hlavního portálu.

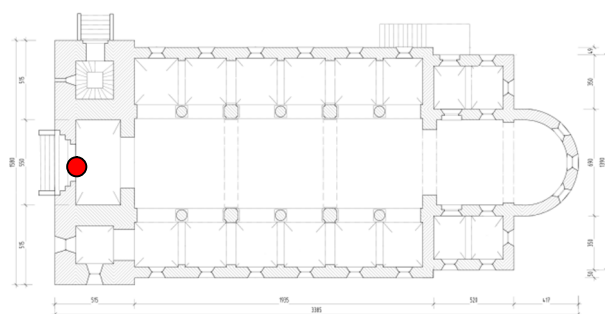

Detail provedení. Typická „zapuštěná“ obrysová linie. Nebylo dohledáno zlacení ani náznak polychromie.

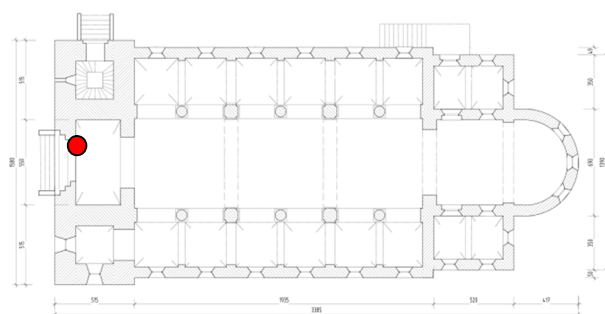

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

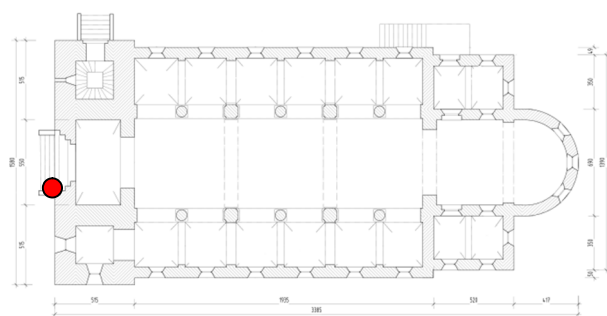
Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

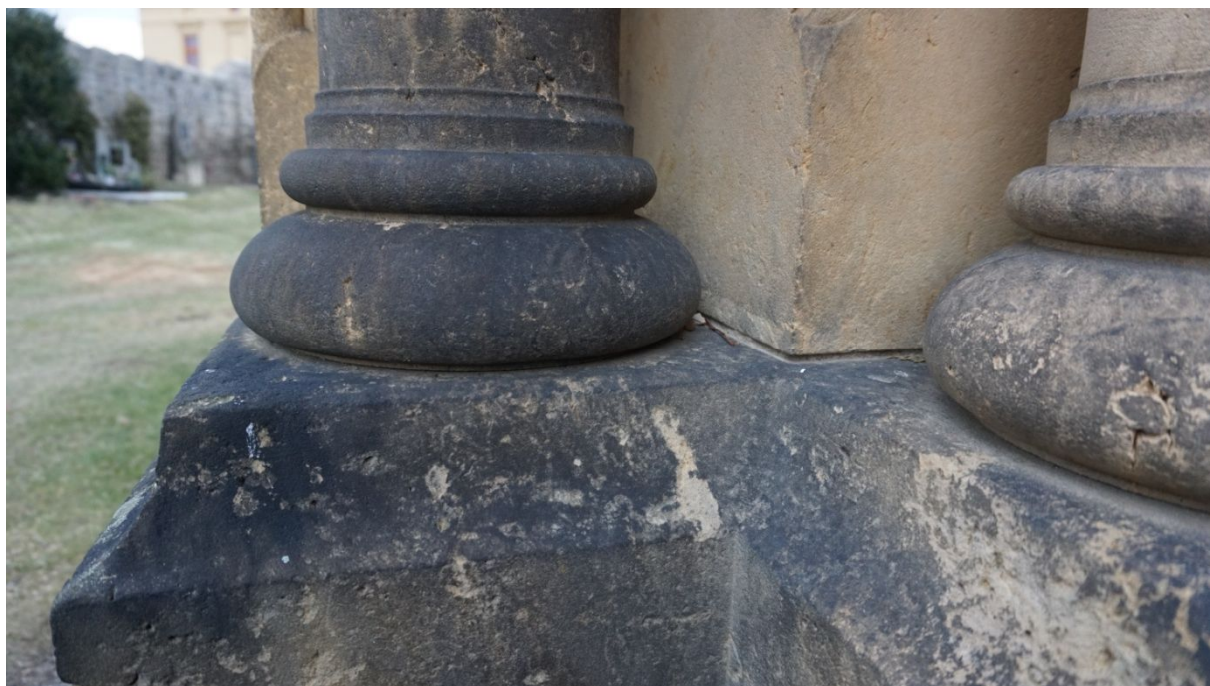

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail hlavic portálu.

Západní průčelí kostela. Průzkum z plošiny. Detail poškození.

Z chrličů dopadá srážková vlhkost na žulové schodiště a dochází k podmáčení terénu. Zbytky barev z plechové krytiny věží ulpívá na kameni.

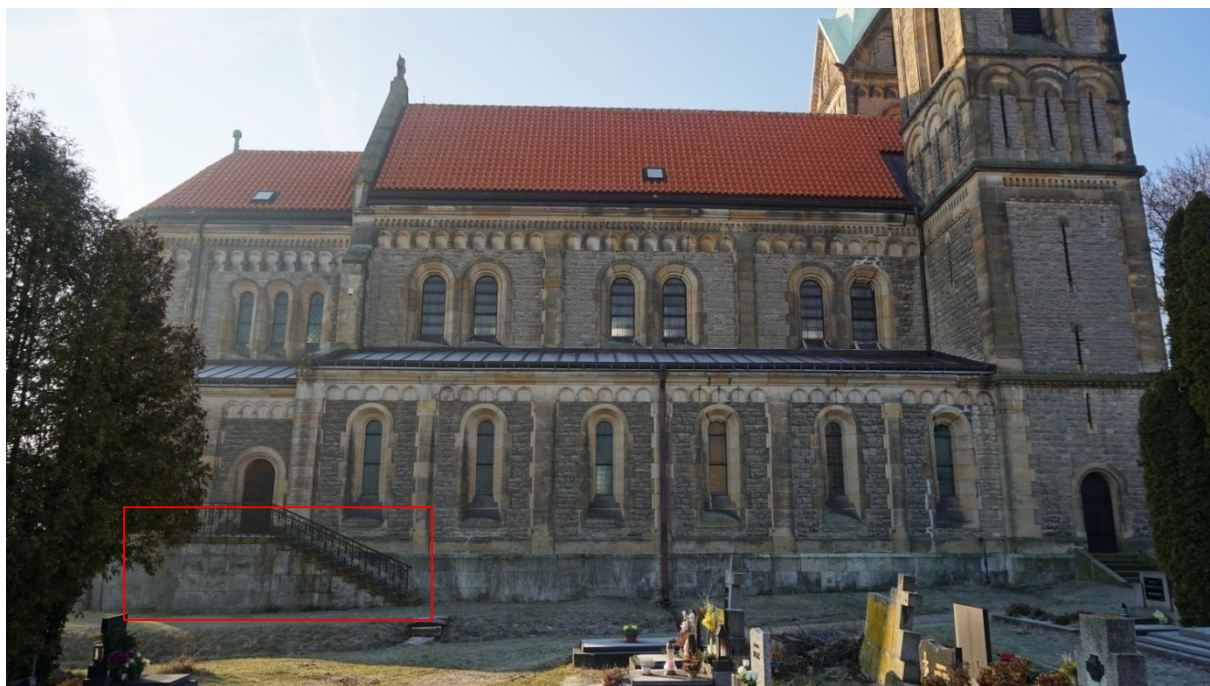
Vstupní žulové schodiště detail, pískovcový portál, sokl, žulové schody. Poškozené spáry, hrany schodů,

Měření vodováhou vstupního schodiště nebyl v optimálním spádu žádný schod. Bublinka měřky se dostala do opačných hodnot než v běžném případě. Nutno rozebrat, zajistit podloží a znovu-osadit ve správném sklonu.

Severní strana kostela, žulové schodiště

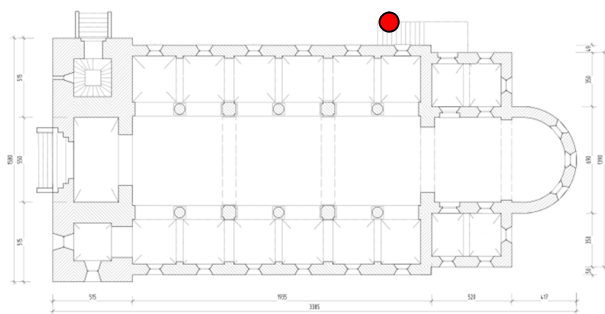

Severní strana kostela, žulové schodiště do křestní kaple.

Severní strana kostela, žulové schodiště do křestní kaple. Detail poškození.

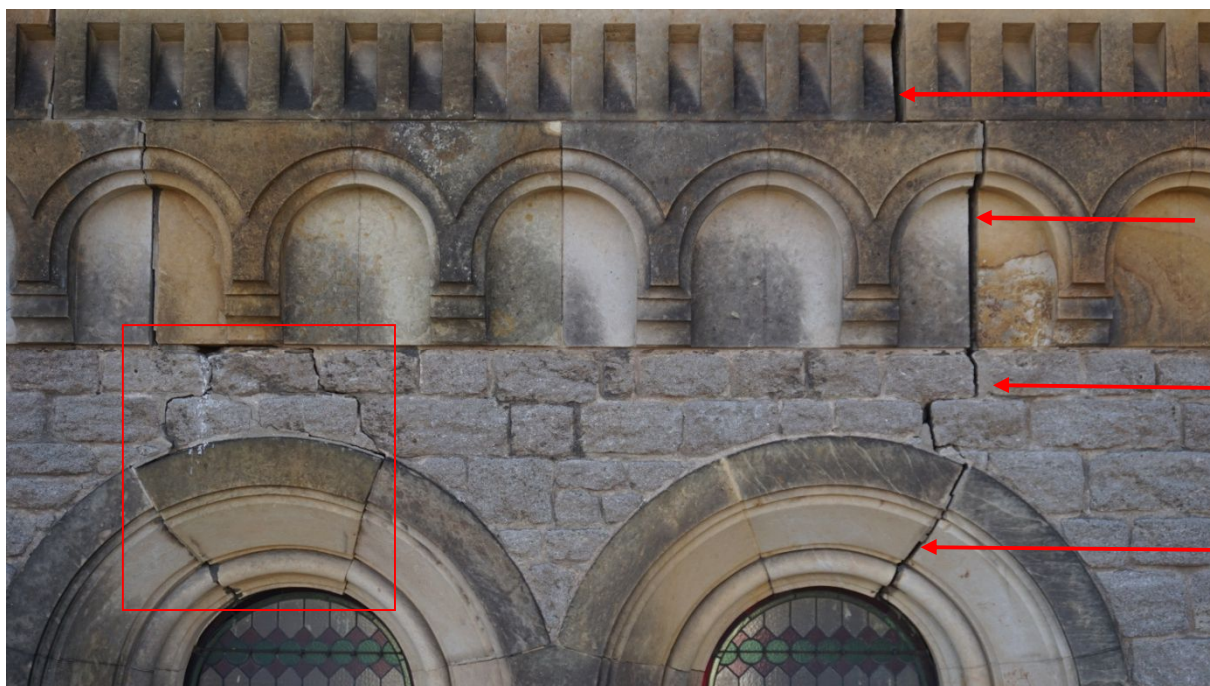

Odštíplé kusy žulových schodů, v minulosti opraveno provizorně. Nesedí rovina.

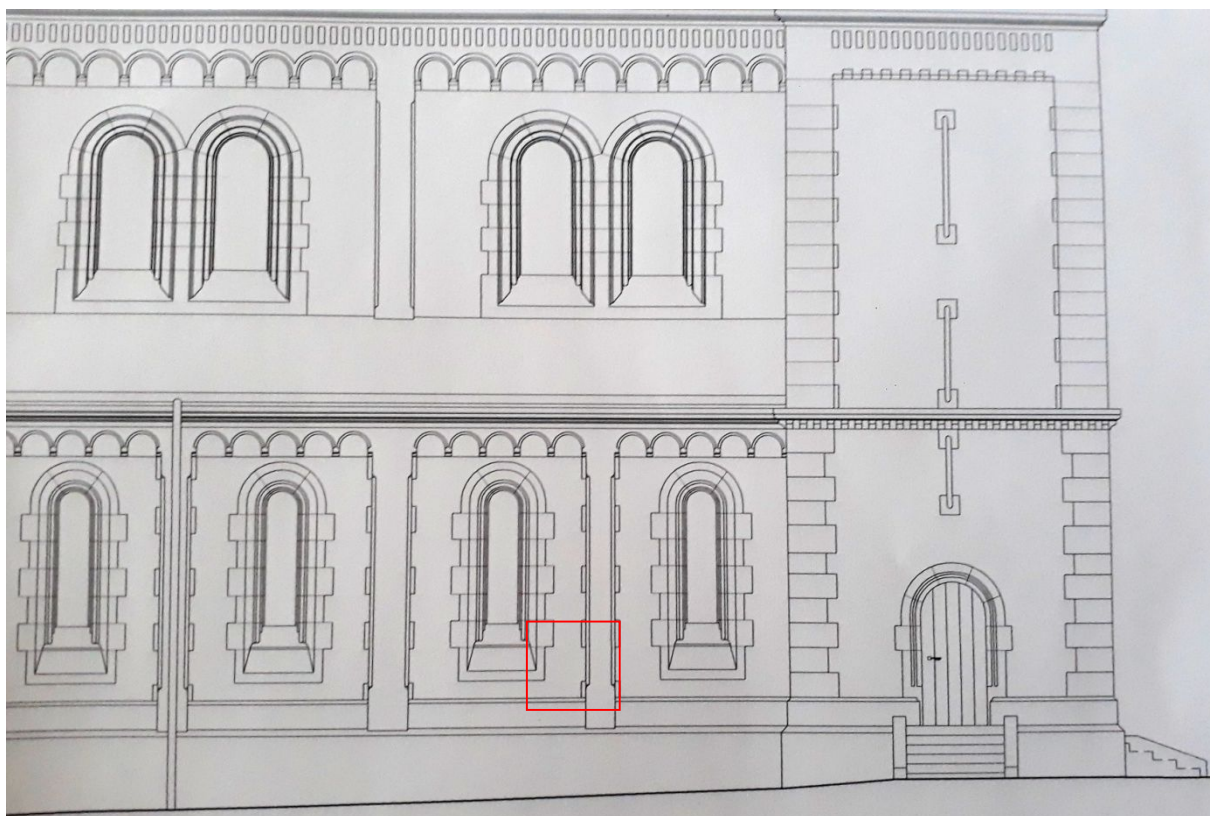

Severní strana kostela, statická trhлина.

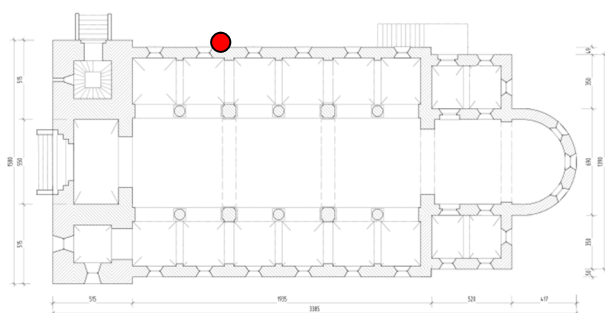
Severní strana kostela, statická trhлина.

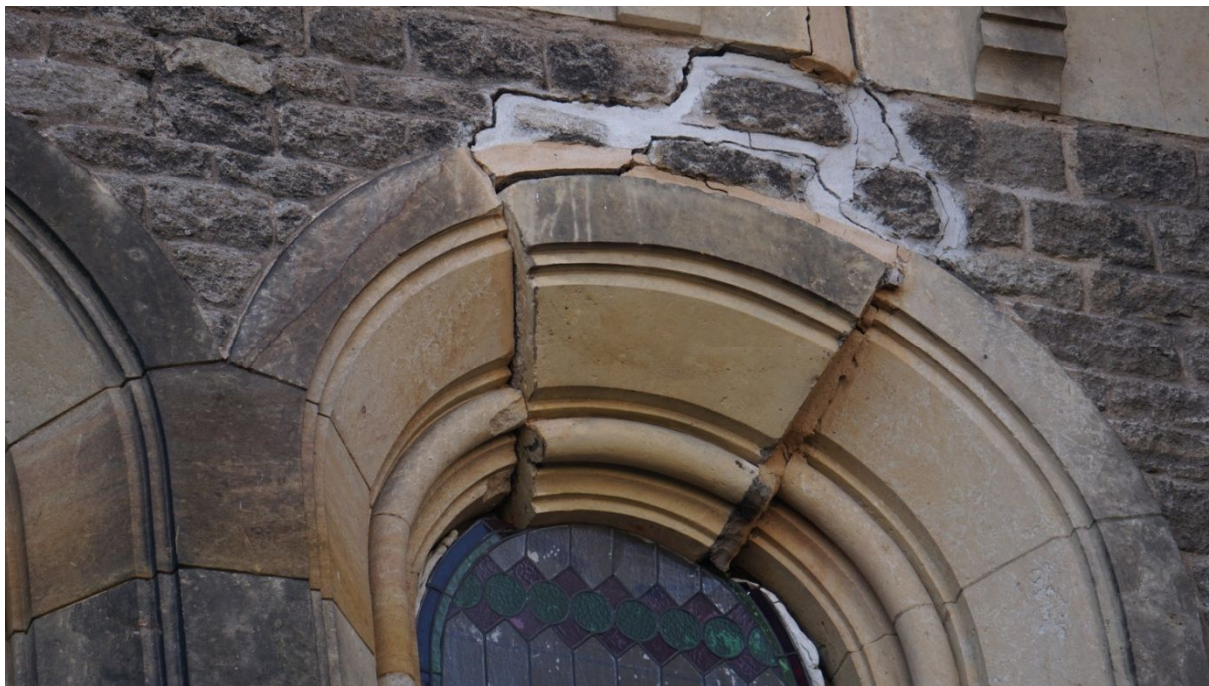

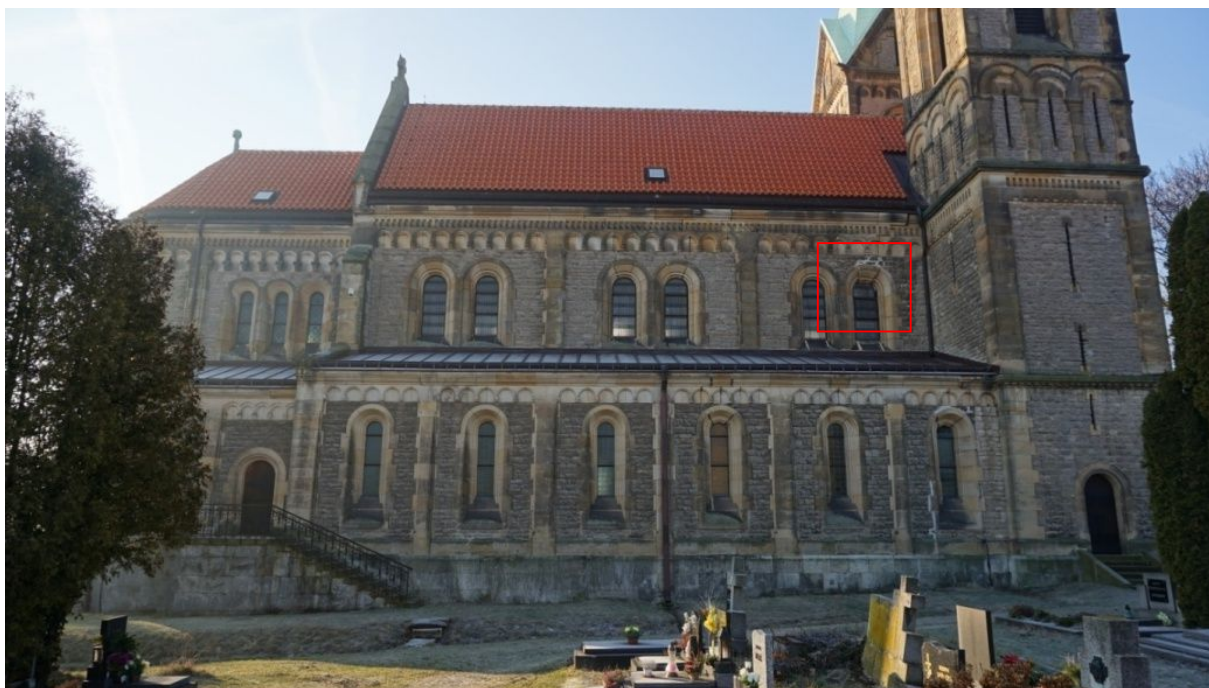

Severní strana kostela, statická trhlinka.

Severní strana kostela, statická trhлина, uvolnění klenáku okna. Poškozené vitráže. Detail. Havarijní stav.

Severní strana kostela, statická trhлина, uvolnění klenáku okna. Celek. Havarijní stav.

Severní strana kostela, statická trhlina, uvolnění klenáku okna. Detail. Červeně je vyznačena šířka rozestupu – praskliny. Havarijný stav.

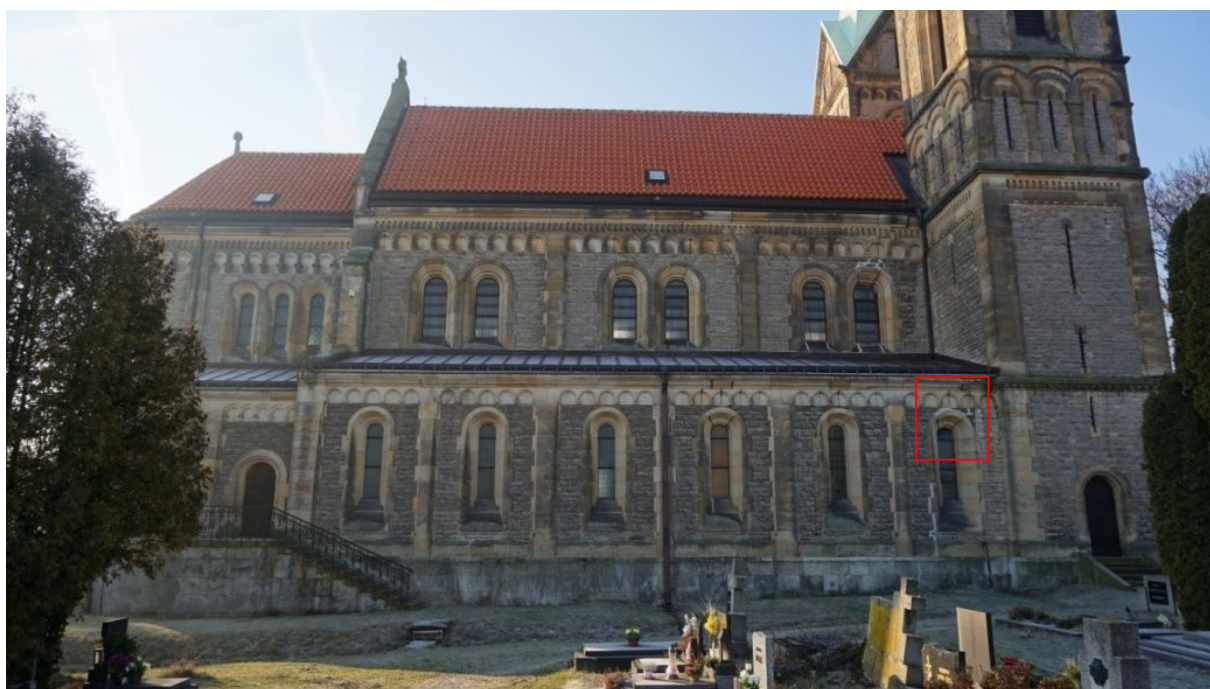

Severní strana kostela, statická trhлина, uvolnění klenáku okna. Detail. Havarijní stav.

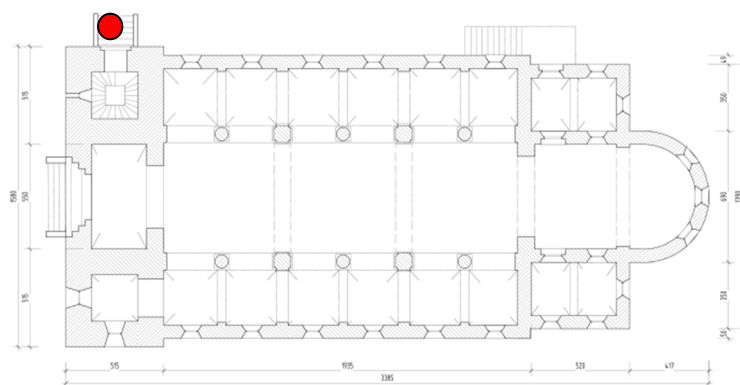
Severní strana kostela, statická trhлина, uvolnění klenáku okna. Detail. Havarijní stav.

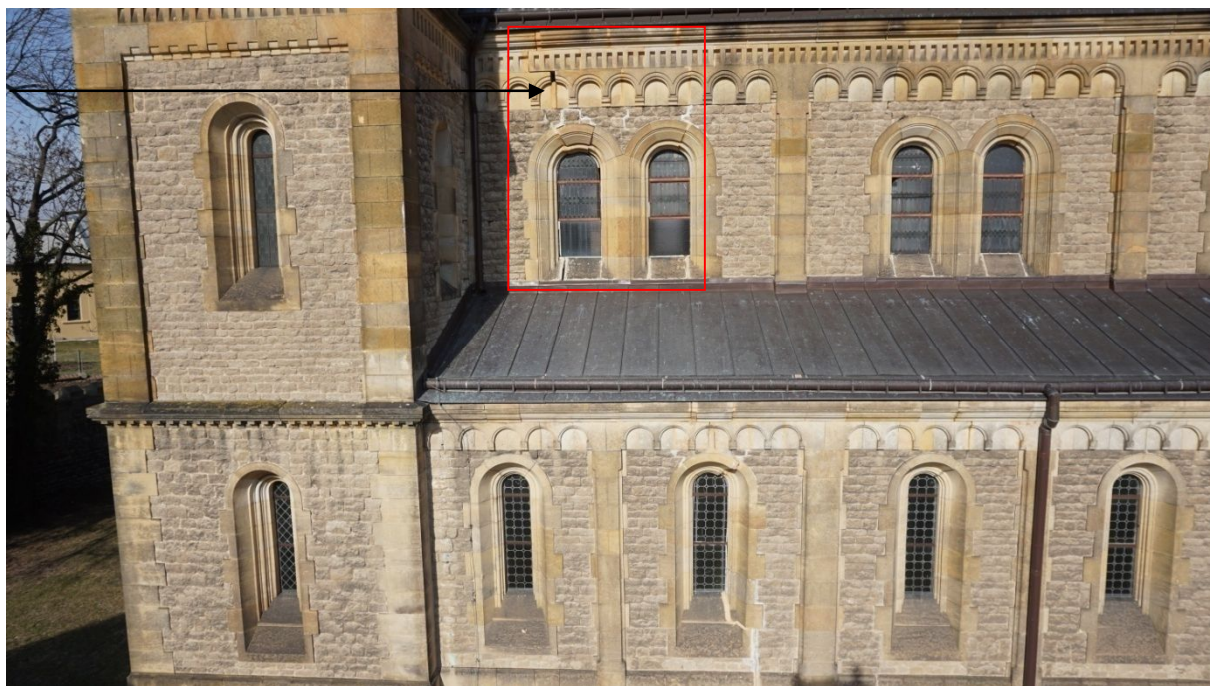
Severní strana kostela (celek), statická trhлина, uvolnění klenáku okna.

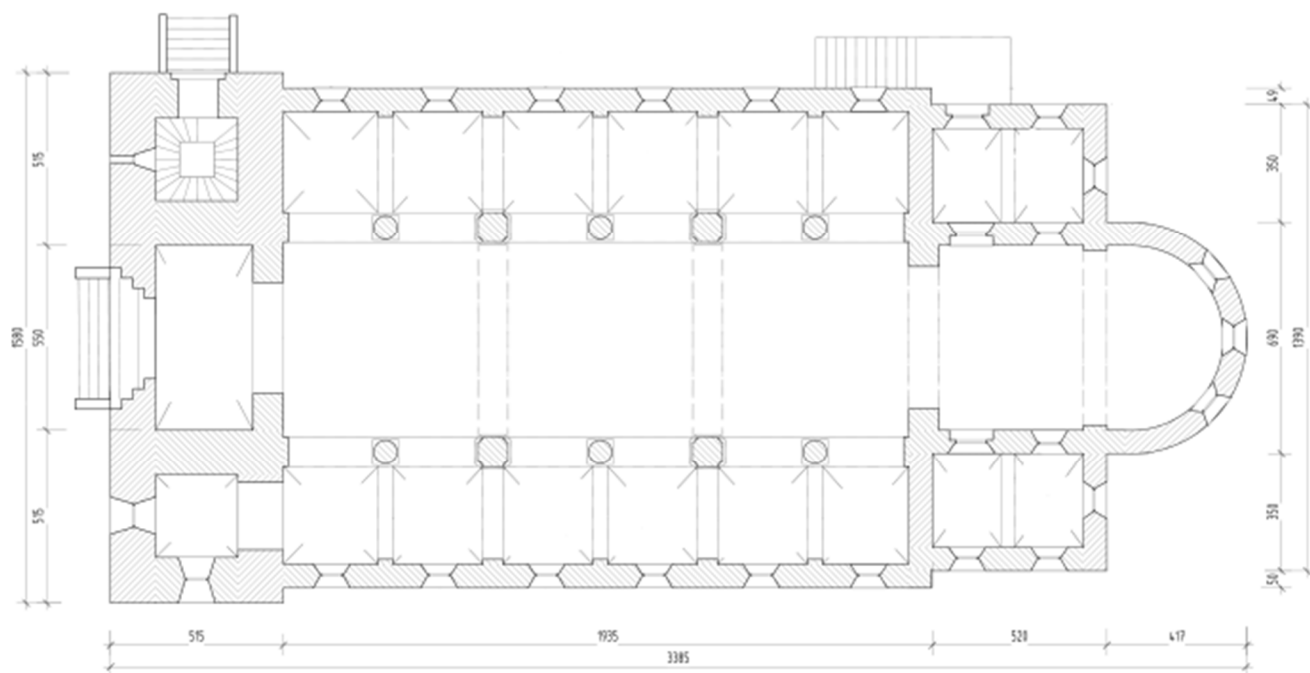
Severní strana kostela, schodiště v opačném směru, portál do SZ věže.

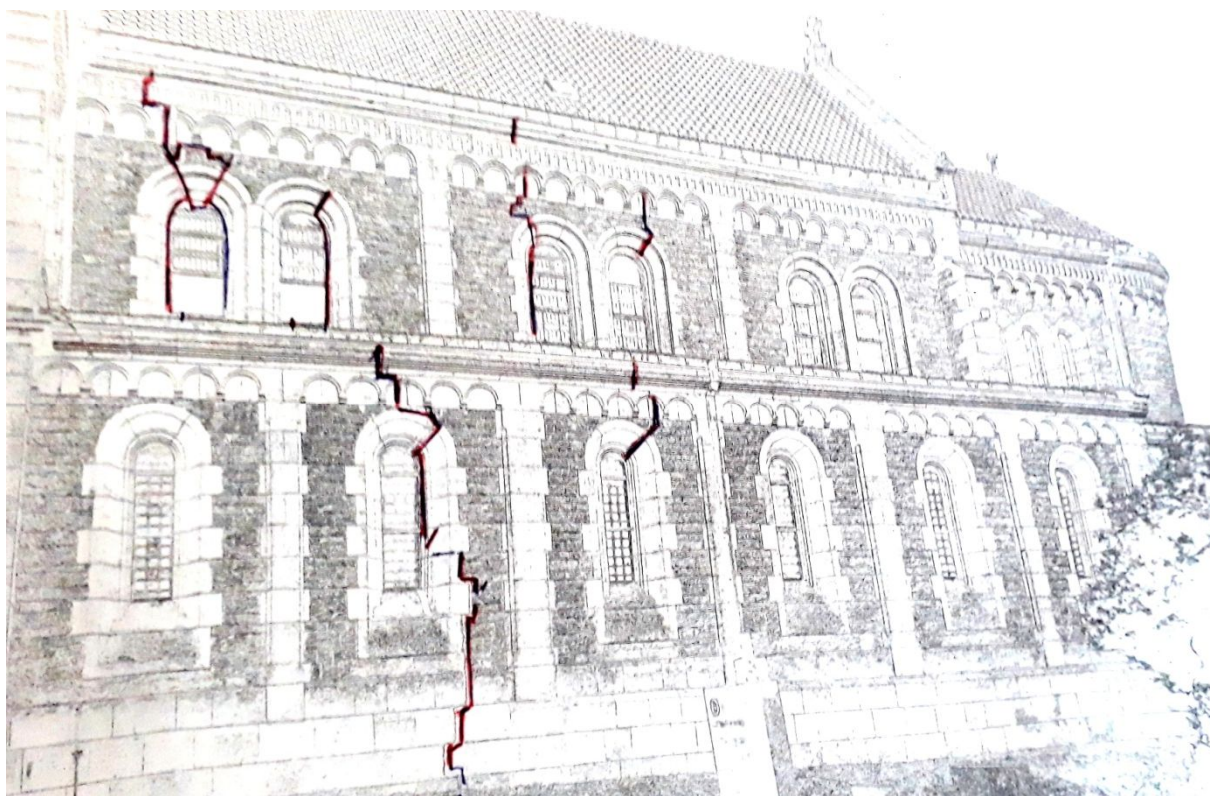
Jižní strana kostela

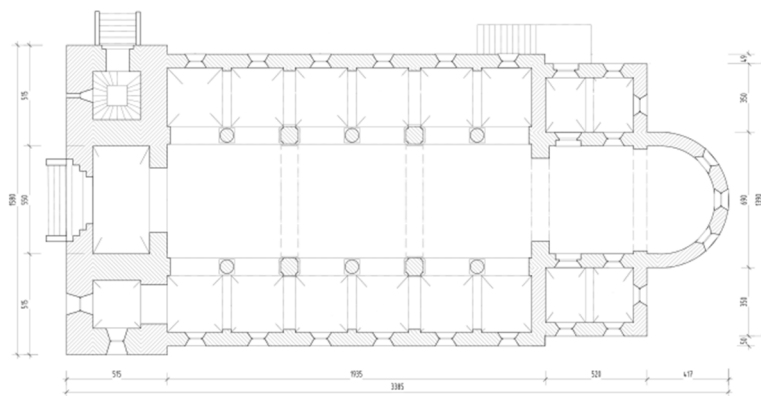

Jižní strana kostela. JZ věž.

Jižní strana kostela

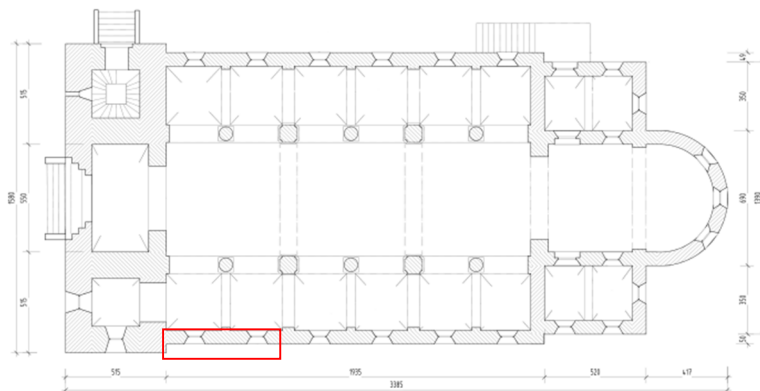
Zakreslení poškození hloubkových trhlin napříč hlavní lodí.

Jižní strana kostela

Hloubkové trhliny nad klenutím bazilikálních sdružených oken. Trhlina vede napříč hlavní lodí.

Jižní strana kostela

Hloubkové trhliny nad klenutím bazilikálních sdružených oken. Trhlina vede napříč hlavní lodí.

Jižní strana kostela

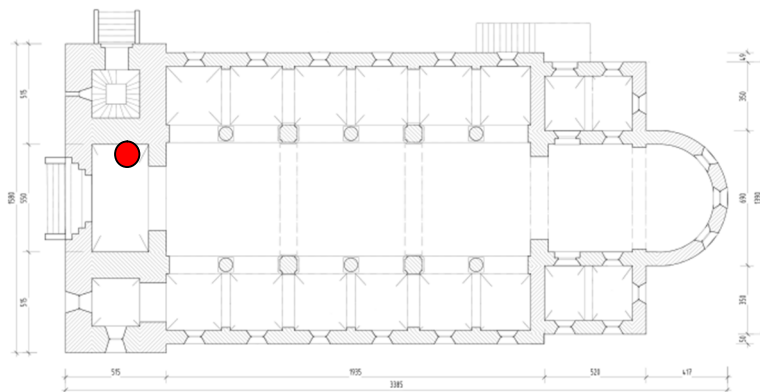
Hloubkové trhliny nad klenutím bazilikálních sdružených oken. Trhlina vede napříč hlavní lodí.

Předsíň kostela - zádveří, mramorové náhrobníky.

1. náhrobník *Viléma Všebora Libenického z Vrchovišť, Libenic a Jeníkova* († 15. 5. 1591)
2. náhrobník *Anny Kamýcké z Libenic a Lstiboře* († mezi 16. - 21. 6. 1594)
3. náhrobník *Jana Archleba Libenického z Vrchovišť a Libenic* († 24. 11. 1589)

Předsín kostela

- náhrobník *Viléma Všeboha Libenického z Vrchovišť, Libenic a Jeníkova* († 15. 5. 1591) z bílého mramoru s erbem Libenických z Vrchovišť (jednorožec ve skoku) a českým nápisem gotickou minuskulí, který obíhá okolo desky a pokračuje v nápisovém poli nad erbem: *LETHA MDLXXXI W STRZEDU DEN PAMATNY SWATY ZOFIE MEZI XVI A XVII HODINAU PAN BUH WSSEMOHAUCZIJ GEST Z TOHOTO SWITA POWOLATI PROSTRZEDKEM SMRTIJ RACZIL VROZENEO A STATECZNEHO RITIRZE PANA WYLYMA WSSEBORA LYBENICZKEHO Z WRCHOWISST A MA LYBENICZICH A GENIKOWÉET CETERA. BUH RACZ BEITIJ DUSSI GEHO MILOSTIW,*

Předsíň kostela

- náhrobník *Anny Kamýcké z Libenic a Lstiboře* († mezi 16. - 21. 6. 1594) z bílého mramoru, vyplněný reliéfem ženské postavy v dlouhých šatech a rouškou, jejíž rohy sahají až k nohám, na pravé noze má položený erb Kamýckých ze Lstiboře (dělený štít se štípenou horní částí), okolo desky obíhá částečně dochovaný jednořádkový český nápis gotickou mkinuskulí: *LETHA 1594 [---] PAMATCZE ROZESLANIJ A POSSTOLUW PANIE MEZI PRWNI A DRUHAU HODINAU NA NOCZ VSNULA GEST W PANU VROZENA PANIJ ANNA LIBENICZKA ZE LSTIBORZE GEGIZTO DUSSE W RUKAU BOZICH GSAUCZI TIELO TUTO ODPOCZIWA.*

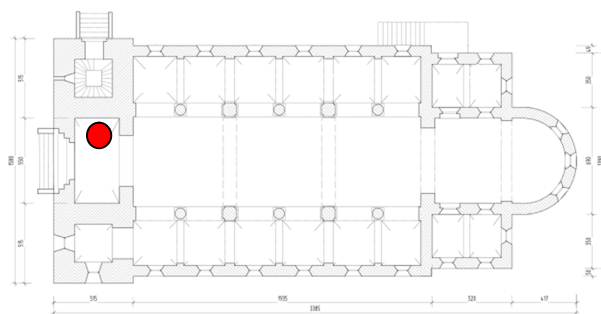

Předsíň kostela

3. náhrobník *Jana Archleba Libenického z Vrchovišť a Libenic* († 24. 11. 1589)

2x vrstva vápenného nátěru /růžová/

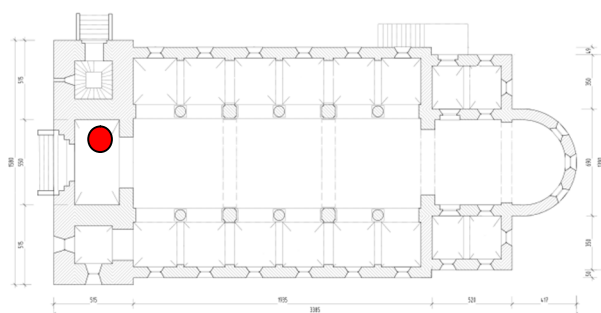

Náhrobek *Anny Kamýcké z Libenic a Lstiboře* († mezi 16. - 21. 6. 1594) z bílého mramoru

2x vrstva vápenného nátěru /růžová/, poškozený pás omítky mezi náhrobky /okr/

- náhrobník *Jana Archleba Libenického z Vrchovišť a Libenic* († 24. 11. 1589) z bílého mramoru, vyplněný vousatou mužskou postavou s krátce střiženými vlasy, oděnou v brnění, jejíž hlava spočívá na polštáři se čtyřmi střapci, v levém dolním rohu je podstavec s erbem Libenických z Vrchovišť a přilbicí, které se dotýkají prsty pravé ruky; okolo obíhá jednořádkový český nápis gotickou minuskulí: *LETA PANE MDIXXXVIII W PATEK PRZED SWATAU KATERZINAU MEZI XIX A XX HODINAU PAN BUH WSSEMOHUCZII GEST S TOHOTO SWETA PROSTRZEDKEM SMRTIJ POWOLATI RACZIL VROZENEGO A STATECZNEHO RYTIRZE PANA JANA LIBENICZKEHO Z WRCHOWISST A NA LIBENICZICH A GENIKOWE. PAN BUH RACZ BEIJTI NA DUSSIJ GEHO MILOSTIV H†K.*

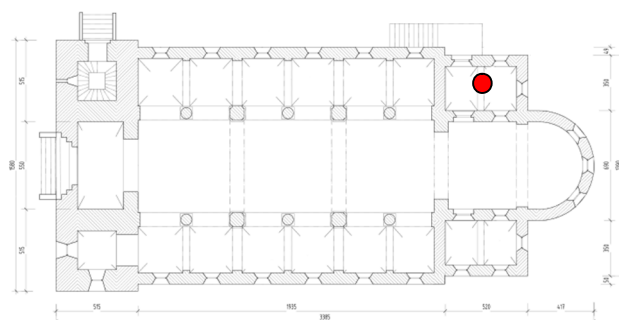

Zádveří kostela. Naproti mramorovým náhrobkům kropenka ze sliveneckého mramoru. Bez mechanického poškození. Ulpívající prachové depozity.

Křtitelnice v křestní kapli. Bez mechanického poškození. Ulpívající prachové depozity.

Křestní kaple kostela, mramorová křtitelnice. Bez zjevných vad.

V pozadí detail malovaného okenního ostění.

Vstupní portál z vnitřní strany křestní kaple. Drobná poškození hran pískovce. Ulpívající prachové depozity. Výmalba (okr).

Vstupní portál z vnitřní strany křestní kaple do presbytáře. Drobná poškození hran pískovce.
Ulpívající prachové depozity. Zrcadlově v ose kostela opakující se motiv.

v.262cm, š162cm

Vstupní portál z presbytáře do zákristie. Drobná poškození hran pískovce. Ulpívající prachové depozity. Zrcadlově v ose kostela opakující se motiv.

v.262cm, š162cm

Kamenné okno z presbytáře do zákristie. Drobná poškození hran pískovce. Ulpívající prachové depozity. Zrcadlově v ose kostela opakující se motiv.

v.262cm, š152cm

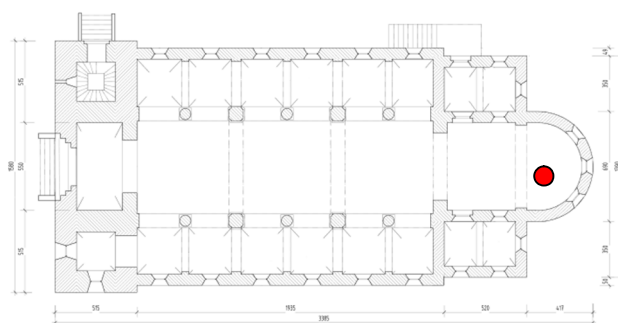

Presbytář, hlavní oltář, skleněná mozaika.

(kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený mramor, lokalita Slivenec).

Kombinace materiálů (kovové pozlacené symboly). Hlavní oltář v presbytáři kostela. Dva menší na východní straně bočních lodí. Povrch je zašpiněn prachovými depozity, zbytky vosku. Na desce hl. oltáře nalepena ztmavlá „tapeta“, částečně uvolněn mramorový první schod od podkladu.

Rozměry oltářního stolu d.248cmx š.171cm v. 95cm

Presbytář, hlavní oltář, skleněná mozaika.

(kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený mramor, lokalita Slivenec).

Kombinace materiálů (kovové pozlacené symboly). Hlavní oltář v presbytáři kostela. Dva menší na východní straně bočních lodí. Povrch je zašpiněn prachovými depozity, zbytky vosku. Na desce hl. oltáře nalepena ztmavlá „tapeta“, částečně uvolněn mramorový první schod od podkladu.

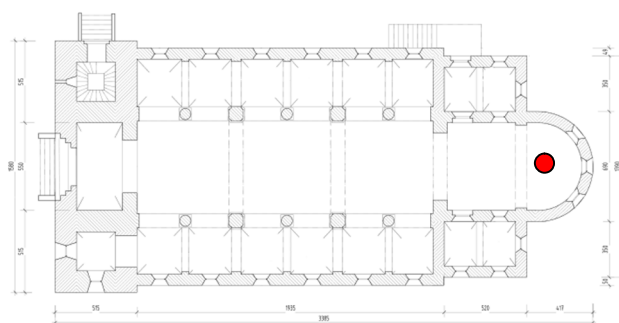

Presbytář, hlavní oltář, skleněná mozaika.

(kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený mramor, lokalita Slivenec).

Kombinace materiálů (kovové pozlacené symboly). Hlavní oltář v presbytáři kostela. Dva menší na východní straně bočních lodí. Povrch je zašpiněn prachovými depozity, zbytky vosku. Na desce hl. oltáře nalepena ztmavlá „tapeta“, částečně uvolněn mramorový první schod od podkladu.

Rozměry oltářního stolu d.248cmx š.171cm v. 95cm

Žulové schodiště pod vítězným obloukem. (hlavní loď/presbytář). Problém šupinkovité oddělování vrstev kamene. Vyšší obsah salinity.

Tři žulové stupně, d. 4,963 m

Vzorek vydroleného žulového schodu.

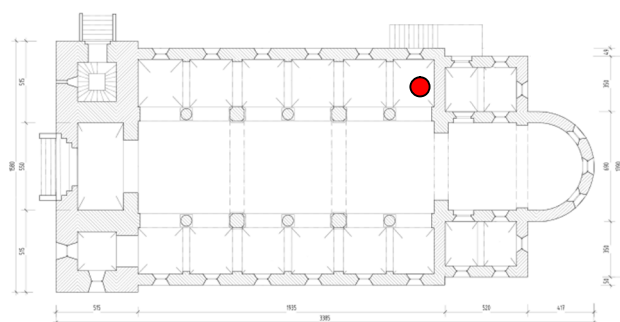

Žulové schodiště po stranách hlavního oltáře. Uvolněný mramorový schod od podkladu (broušené terasové podlahy). Presbytář kostela.

Oltární menza na evangelní straně boční lodi.

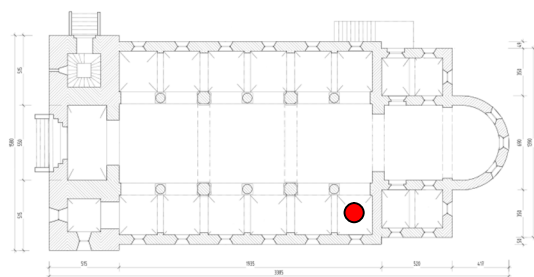

Oltární menza na evangelní straně boční lodi.
(kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený mramor, lokalita Slivenec).

Oltářní menza na epištolní straně boční lodi.

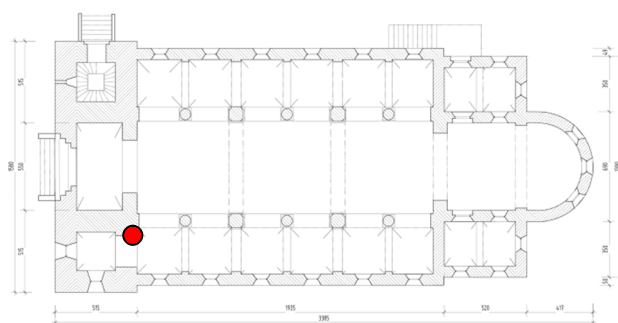
(kombinace béžovo-šedý mramor, lokalita Zbuzany / červený mramor, lokalita Slivenec).

Výška pilastru pod kůrem... 3,202m

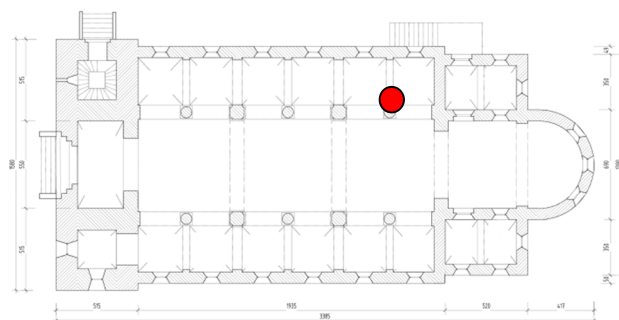
Celkový pohled do hlavní lodi kostela. 4 ks kamenné pilíře, 6 ks kamenných sloupů, 4 ks pilastry. Kámen je bez barevného pojetí. Pouze na sloupech (ornament pod svícnem) ozdobné hlavice (obrysová linie – zlato). Přehled poškození.

4 ks kamenné pilíře, 6 ks kamenných sloupů, 4 ks pilastry. Kámen je bez barevného pojetí.
Pouze na sloupech (ornament pod svícnem) ozdobné hlavice (obrysová linie – zlato).

v. sloupu 3,2m, patka sloupu š. 74,5 cm.

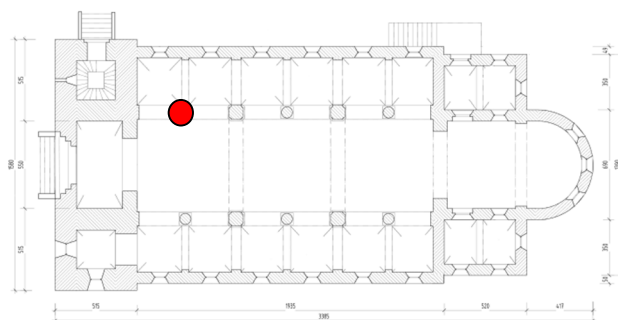

Jižní boční loď, enormní působení tlaků na patku a dřík sloupu. V okolí trhliny v terasové podlaze.

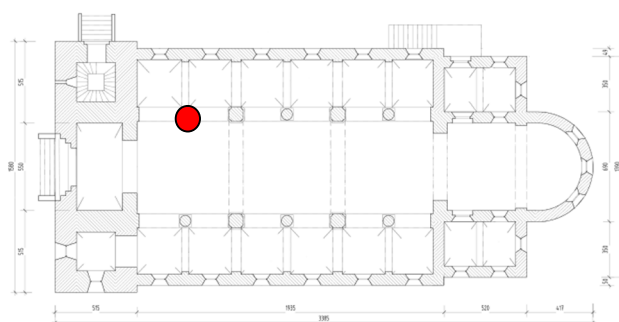
v. sloupu 3,2 m, patka sloupu š. 74,5cm.

Jižní boční loď, enormní působení tlaků na patku a dřík sloupu.

Patky sloupů š. 74,5 cm.

Vydrolená spára.

Detail poškození patky sloupu. Doporučuji vyspravit minerálním tmelem až po přebroušení terasové podlahy.

Patky sloupů š. 74,5 cm.

4 ks kamenné pilíře, 6 ks kamenných sloupů, 4 ks pilastry. Kámen je bez barevného pojetí.
Pouze na sloupech (ornament pod svícnem) ozdobné hlavice (obrysová linie – zlato).

Nejvíce jsou poškozené patky. Celkově ulpívá na povrchu vrstva prachových depozit, zbytků malty z dodatečných oprav.

Patky pilastrů š. 123 cm

Kamenné sdružené okno na kůru. Detail poškození parapetu.

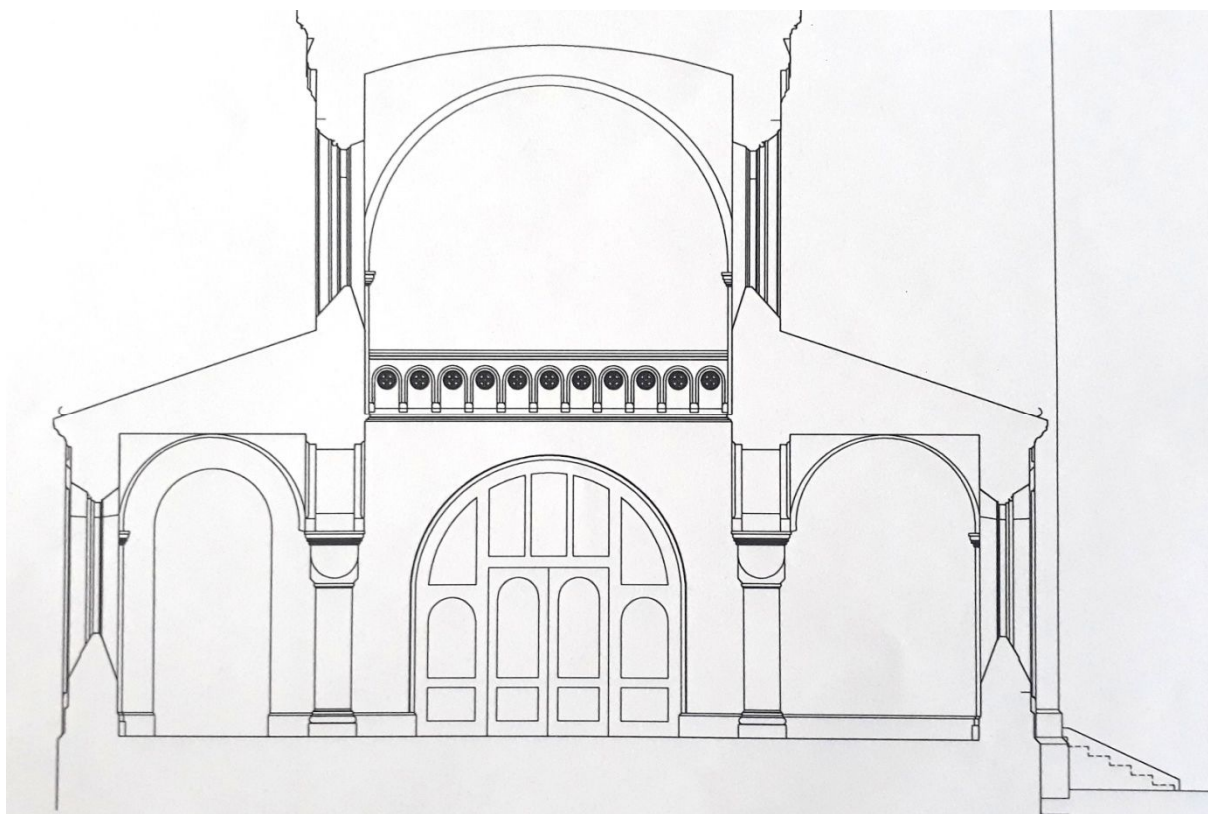

Detail poškození portálu na kůru kostela. Směr dmychadlo varhan.

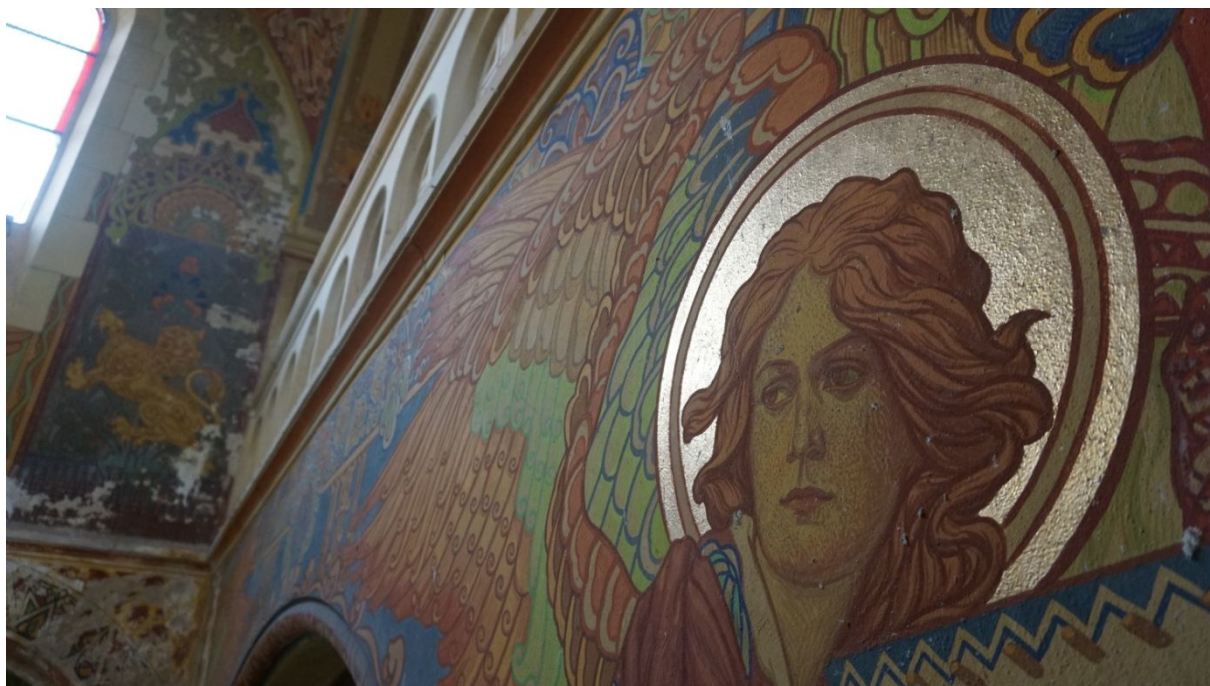
Poškozený žulový schod točitého schodiště SZ věže.

Pískovcové zábradlí kůru s 11 reliéfními kříži, nad nimi obloučkový vlys.

d. 5,6 m, v. 58 cm

Detail secesní malby.

Pískovcové zábradlí kruchty/kůru.

d. 5,6 m, v. 58 cm

Detail ušpiněného kamenného parapetu kruchty/kůru.

Hlavice pilastru je

štuková.

Bc. A. Zdeněk Šmahel
restaurování památek
Vaňkova 1336, 537 01 Chrudim
604 643 318 IČO: 657 04 771
DIČ: CZ7505053600

V Chrudimi 29. 03. 2019

BcA. Zdeněk Šmahel